

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β. — ΑΡ. 14 (8)

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1923

ΤΥΠΟΙΣ : "ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ,"

ΤΑ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» ἐκδίδονται ἀπὸ μιὰ συντροφιά
 ποὺ τὸ κάθεμέλος τῆς προσφέρει 10—25 δραχμὲς κάθε μῆνα γιὰ τὴν
 οἰκονομικὴ συντήρησή του.

ΓΡΑΦΕΙΑ: Βιβλιοπωλεῖο Β. Μάνου Λεωφ. Ἐθν. Ἀμύνης

Διευθυντής: ΡΑΔΟΣ ΧΑΤΖΗΝΑΣΗΣ Τὸ φύλλο Δραχ. 2.

ΣΥΔΡΟΜΕΣ Ἐσωτερικοῦ Χρονιατικῆ δρ. 24.— Ἐξάμηνῃ δρ. 12—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Π. Μαρῆ Ὡ ἀγάπη
 Νίκου Πάλλη Τὰ περασμένα
 Θεόκριτον Εἰδύλλιο μετάφρ. Γ. Θ. Βικρόπουλου
 Νίκου Δαΐδη Σὰν ἦρθε τὸ φτυγόπωρο
 Μαρίας Πολυδούρη Μοναξιά
 Ἄκι Μιράνα Στὸ Μένο Φιληντα
 Κούλας Τσοῦγκου Συλλογισμοὶ
 Γ. Δίμνη SALACITAS
 Ἄντρεα Δοῖζου Ἐκεῖνος ποὺ μᾶς ἔκανε νὰ γελοῦμε
 Ἄπ. Ν. Μαγγανάρη Ἔτσι τόπε
 Β. Μεσολογγίτη στίς παλιὲς γλυκὲς ιδέες
 Σ. Β. Γλάρου σονέττο
 Πάβλου Ἐράτη Γλυκεῖα Ἀδερφοῦλα
 Στάθη Ζαρκιὰ Χαμόγελα
 Στέφανον Ἀγκάθη Μόνος
 Θύμη Ἀσημου στὸ ξεύλιγμα τῆς Ζωῆς
 Ρένου Φλυσκοῦνη Τὸ καμίνι
 Πλάστη Γκρεμιστή Ἀδελφωσύνη
 Σπ. Καβάσιλα Συλλογὴ Κερκυραϊκῶν Λ. τραγουδιῶν
 PIERRE LOUS Τὸ δέντρο μετ. Κώστα Ραλινοῦ
 PAUL VERLAINE ἌRRIETTE OUVLIEES, μετ. Γιάν. Κουγιούλη
 Τάκη Σ. Χαροπούλου Ἄρνηση
 Γιάννη Χοντρογιάννη Ὁ ποιητής

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

Νεοελλ. Φιλολογία Κριτικὰ σημεῖωματα Ρ. Χ., Νί-
 κου Σώτη, Ἄντρεα Δοῖζου.
 Ἐνὴν φιλολογία Ροῦσοι ποιητὲς Παν. Θεοχαρίδη
 Νέα Βιβλία, Διάφορα, Ἄλληλογραφία, Περιοδικὰ.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΙΔΡΥΘΗΚΑΝΕ ΣΤΑ 1922 — ΒΓΑΙΝΟΥΝΕ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
 ΡΑΔΟΣ ΧΑΤΖΗΝΑΣΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β.
 ΑΡ. 14—(9) ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1923

Ω ΑΓΑΠΗ

Τρεμόσβυστες γλωμὲς ἀπολαμπίδες
 Ὡ ἀγάπη στὴν ψυχὴ μου πια ἀχνοχύνεις.
 Οἱ πρώτες σου οἱ ουράνιες πούνε ἀχτίδες;
 Τώρα ὅλο ξεψυχᾶς κι ὁμως δε σβύνεις!

Ὡ ἀγάπη! ἡ ξαναλάψε με φως πλέριο.
 Ἢ σβύσε κι ἀς με ζώσει το σκοτάδι!
 Μισόφωτο δε θέλω γώ! ἡ ἀκέριο
 Τον ἥλιο, ἡ το τρισκότιδο ἐνὸς Ἄδῃ!

2)23

Π. ΜΑΡΗΣ

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Ἄξέχαστες ἀγάπες,
 παλῆὰ τραγουδία,
 ξανθὰ χαμόγελα,
 Μαγιοῦ λουλούδια,
 τῆς νειότης ὄνειρα,
 Χρυσὲς ἐλπίδες
 —σὰν ἥλιου ἐσβύσατε
 στερονὲς ἀχτίδες...

ΝΙΚΟΣ ΠΑΛΗΣ

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ

ΕΙΔΥΛΛΙΟ Γ!

ΚΩΜΟΣ

- Γιὰ τὴν Ἀμαρυλλίδα μου τραγουδία λέω κ' οἱ γίδες
 Βόσκουν ἀπάνω στὰ βουνὰ κι ὁ Τίτυρος φυλάει τες.
 Ὡ ἐσὺ ἀκριβέ μου Τίτυρε, βόσκει μου ἐσὺ τὰ γίδια
 Καὶ φέρ' τα στὸ δροσόνερο τῆς βρύσης καὶ φυλάξου
 5 Μὴν τὸ ξανθόμαλλο τραγὶ βαριά σὲ κουτουλήσει.
 Ὡ Ἀμαρυλλίδα μου γλυκεῖα, γιατί ἀπὸ τὴ σπηλιά σου
 Δὲ βγαίνεις νὰ μοῦ πεις δυὸ λόγια ἀγάπης; — με φοβάσαι;
 Μὴν τάχα ἀπὸ κοντὰ ἄσχημος σοῦ φαίνομαι, ὦ νυφούλα,
 Μὲ τὰ μακριὰ τὰ νένια μου; — ὄχ! θὰ κρημαστῶ γιὰ σένα!
 10 Νά, δέκα μῆλα σοῦφερα ἀπὸ τὴ μηλιά ποῦ μοῦ εἶπε;
 Νὰ σοῦ τὰ κόψω—ὦ, πάρε τα! — κι αὔριο ἄλλα θὰ σοῦ φέρω.
 Δὲς τὸ μεγάλο πόνο μου κι ἄμποτε νὰ γενόμουν
 Ἄνθοβυζάχτρα μέλισσα καὶ στὸ ἄντρο σου νὰ ἐρχόμουν
 Μὲς ἀπ' τὸν πράσινο κισσό, ποῦ σὲ πικνοτυλίγει.
 15 Τώρα ἐνοιωσα τὸν ἔρωτα—σκληρὸς θεός! — κι ἀλήθεια
 Λέαινας τὸ γάλα βύζαξε μὲς στὰ πυκνὰ ἄγρια δάση.
 Μ' ἔκαψε αὐτὸς κι δλόβαθα τὰ σπλάχνα μου πληγώνει!
 Ὡ, ἐσὺ γλυκοματοῦσα μου, ὦ σκληρὴ μου ἐσὺ νυφούλα
 Καμαροφρυδά σφύξε με φιλιὰ, νὰ σοῦ χαρίσω,
 20 Γιατί κ' ἕνα φιλάκι ἀπλὸ τὴν ἡδονὴ χαρίζει.
 Μὴ θῆλεις τὸ στεφάνι ἀπὸ τὸ πείσμα νὰ μαδήσω,
 Πού, Ἀμαρυλλίδα μου γλυκεῖα, σοῦ τῶχω ἐγὼ πλεμένο
 Μὲ μυρωμένα σέλινα καὶ λούλουδα τοῦ κίστου.

- Ἦμέ τι θάπογίνω ἐγὼ ὁ χαμένος ; — δὲ μ' αἰούγεις ;
 25 Τὴν κάππα μου θὰ βγάλω καὶ στὰ κίματα θὰ πέσω
 Ἐκεῖ πού ὁ Ὀλιπὸς ὁ ψαροὺς παραφυλάει τοὺς θύννους.
 ὦ! κί' ἂν πνιγῶ πόση χαρὰ ἢ θανά μου θὰ σοῦ κάνει!
 Τὸ ξαίρω ἐσὺ δὲ μ' ἀγαπᾷς. Μοῦ τὸ εἶπε ἡ παπαροῦνα,
 Ποὺ σκάζοντας τὰ φύλλα τῆς στῆ βαθουλή παλάτη,
 30 Μαραίνονταν χωρὶς τὸν ποθητὸ νὰ βγάλουν ἦχο.
 Κ' ἡ Γροιώ ἡ κοσμινομάντισσα ἡ χωραφοπαρορίτρα.
 Κοιτάζοντας τὸ κόσκινο κί' αὐτὴ μοῦ τὸ εἶπε, ὠμένα!
 Ἐγὼ πὼς σ' ἀγαπῶ καὶ σὺ οὔτε θέλεις ν. με ξερεῖς.
 Κί' ὅμως γίδα ἄσπρη διδυμογεννήτρα σοῦ φυλάγω.
 35 Τόσο καιρὸ ἡ μελαχροινὴ τοῦ μερινωνοῦ ὑφάντρα
 Ποὺ τὴ ζηταίει—καὶ θὰ τὴ δώσω, ἀφοῦ μοῦ κάνεις νάξια.
 Παίξει τὸ δεξιὸ μου μάτι—θὰν τήνε δῶ, λὲς, τάχα;
 Θὰ ξυπλωθῶ καὶ γύρω μου θάπλωσω τὸ τραγοῦδι.
 Κ' ἔτσι ἴσως θάβγει νὰ με δεῖ, πέτρα γιατί δὲν εἶναι.
 40 Τὴν Ἀταλάντη θέλοντας νὰ παντρευτεῖ ὁ Ἴππομένης.
 Πῆρε χρυσόμηλα καὶ τὰ πετοῦσεμοσ' στὸ δρόμο
 Κί' ὡς τὰ εἶδε αὐτὴ βαθιὰ ἐνοιωσε τοῦ ἔρωτος τὴ μανία!
 Ὅμοια ὁ Μελάμπους ἔφερε τὰ βόδια ἀπὸ τὴν Ὀθρυν
 Στὴν Πύλο κ' ἔτσι τῆς στοχαστικῆς Ἀλφεισίδας
 45 Ἡ μάννα ἡ θελκτικὴ ἔγειρε στὴν ἀγκυλιὰ τοῦ Βία.
 Κί' ὁ Ἄδωνις μὲς στῆς Κυθήρειας τῆς ὠραίας τὰ στήθια
 Δὲν ἀναψε τὸν ἔρωτα, βάκοντας τὰ κοπάδια.
 Τόσο καὶ ποὺ νεκρὸ νὰ μὴν μαροεῖ νὰ τὸ χωρίσει;
 Ζηλεύει μου ἡ καρδιὰ τὸν Ἐνδιμίωνα ποὺ κοιμάται
 50 Τὸν ὕπνῳ τὸ μακρὸν καὶ τὸν Ἰασίωνα ζηλεύει.
 Ποὺ πέτυχε πολλὰ, ποὺ οἱ βέβηλοι δὲν θὰ τὸ μάθουν.
 Πόνεσε τὸ κεφάλι μου, μὰ ἐσένα δὲ σοῦ μέλει.
 Δὲν τραγοῦδῶ πιά νὰ με φᾶν θὰ ξυπλωθῶ ἐδῶ οἱ λύκοι!
 Κί' αὐτὸ θὰ σοῦ εἶναι κίττο ἀπὸ μέλι στὸ φαρυγγί...
 Θεονίκη (Μετάφραση)

Γ. Θ. ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΑΝ ΗΡΘΕ ΤΟ ΦΤΙΝΟΠΩΡΟ

Μέσα στὰ στήθη μου ἔχτισες, πουλάκι, τὴ φωλιά σου
 Ποὺ κατοικία σου ἐγένε σ' ἀξέχαστον καιρὸς
 Μ' ἀγνή χαρὰ τὴ γέμιζεν ἡ χαρωπὴ λαλιά
 Κ' εἶχα ξεχάσει ὀλότελα τὸ πλάνο σου φτερό.

Μὰ ἦρθε ἓνα φτινόπορο· τὰ φύλλα μαραθῆκαν,
 Ἐκαταλύθη τὸ λαμπρὸ βασίλειο τῶν ἀνθῶν
 Κι ἄστατο ἐσὺ ἐφυγες, πουλί, μὰ ἐμένανε μὲ βρήκαν
 Μονάχο κ' ἔρμο τέλειωτες οἱ ὄρες τῶν παθῶν.

ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΔΗΣ

ΜΟΝΑΞΙΑ

Καλῶς το, ποῦ ἦρθε τὸ ἄφωνο βραδάκι
 ἔτσι ἀπαλὸ σὰ χᾶδι νὰ με ἀγγίξῃ
 καὶ τὴ σκέψη μου ἀγάλια νὰ τραβήξῃ
 στὸ σκοτεινὸ, στὸ ἀτέλειωτο δρομάκι,

κεῖ ποῦ ὄλες οἱ χαρὲς μου καρτεροῦνε
 τὸ πέρασμά μου ἐκεῖθε, σιωπηλὲς,
 ὠραίες, ἐλκυστικὲς, μ' ἄπιαστες, λὲς
 τοῦ ὄνειρου τὰ χρυσὰ φτερὰ φοροῦνε.

Καλῶς το! ἡ σκοτεινιά του—καλοσύνη
 τὸ κουρασμένο βλέμα μου θὰ σβήσῃ
 καὶ τὴν ψυχὴ μου ἐλεύθερη θ' ἀφήσῃ
 ν' ἀπλωθῇ πέρα ὡς πέρα στὴ γαλήνη.

Τι κί' ἂν ἡ μοναξιά γύρω μου δέρνει
 καὶ νὰ γυρνῶ στὰ ξένα εἶνε γραφτό;
 Τὸ πιστικὸ βραδάκι, πάντα αὐτὸ
 στοῦ ὄνειρου μου τὸν κόσμον θὰ με φέρνῃ...

Χαλάντζη

ΜΑΡΙΑ ΠΟΛΥΔΟΥΡΗ

ΣΤΟ ΜΕΝΟ ΦΙΛΗΝΤΑ

Καλέ μου, δάσκαλέ μου, τὰ γραφτά σου
 κίττο λόγος σου βγγέλιο μοῦχουν γίνει,
 περὰ κάθε βιβλίο σου μοῦ δίνει
 σοφία καὶ ζωὴ—ὦ ἐσὺ γειά σου,

λεβέντη καὶ πατέρα, στὴ δροσιά σου
 περίσια κολυμπῶ κίτς ἡ ὀδύνη
 φαρμάκι στὴ ζωὴ μου τώρα χύνει
 κίττο πόνος κίττο καημός. Μὲ τὴ χαρὰ σου

κάθε στιγμή ἐξαγνίζουμαι... καὶ τόρα
 ὠραῖος ἐγὼ τὸ νυφικὸ χιτῶνα
 φοράω! Καὶ στὸ χέρι θαρῶ ἰχώρα

καὶ δυόμο πὼς κρατᾷς πάντοτε στῶνα.
 Μοῦναι μαρμαρυγὴ κάθε δικό σου,
 ὦ ἔλα ν' ἀσπαστῶ τὸ μέτωπό σου...

(Μέτωπο—Θεριστῆς 1: 23)

ΑΚΙΣ ΜΙΡΑΝΑΣ

ΣΥΛΟΓΙΣΜΟΙ

Στὶς ἀγνωφώτιστες θάλασσες τὶς σιγασμένες, μορφὲς χαμένες, μορφὲς
 ἀνέγνωρες φτερουγίζουσι κοπαδιαστῆς. Στὶς ἀγνωφώτιστες θάλασσες τῆς σκέ-

ψης μου που είναι σιγασμένες.

Ότι το χέρι μου ανήμπορο δεν έφτασε το βρήχα πάνω καινούριο να με περιμένη στο άδυτό μου. Όσι έχασα κι ότι δε γνώρισα αναπαύει στη σιωπή μου σαν ένα κίμα φωτός. Γιατί ότι έχασα τώρα διαλεγμένο απ' τη φλόγα την επικίνδυνη. Κιότι περιμένω το περιμένω από φως ενός άστρου

Φρόντισα ναγαλήσω ότι ήταν άνωτερο κι όμορφότερο. Κι άδθηα με τα γερότερα δεσμά.

Πώς να σε φτάσω έσένα ό λευτεριά. που για σένα διαφορετιά κι άσχημα δεν υπάρχουν. Το λεύτερο ανέμια είναι άητός που φτάνοντας στα ύψη δε βλέπει παρά μόνο του; άπέραντου; αιθέρας που ναί λεύτερο; να διανύση. Δένει τον δένει μήτε το δάτος, μήτε τα λαγυμένα νερά, μήτε οι δροσερές κοιλάδες. Ούτε τον πληγώνουν οι βράχοι κι ούτε τον τρομάζουν τα χροιοδόρητα βουνά.

Η θάλασσα λικνίζει άνάμεσα στις άνατριχίλες της τα πουλιά της, όποια όπως λικνίζει τόνειρό μου άνάμεσα από τριφερές γοητείες. Οι άναλαμπές των βλεμάτων σου παιχνιδίζουν τριγύρω μου και με γεμίζουν φως. Ο πόθος τρεμουλιάζει σε κάθε σου χειρονομία όπως τρεμουλιάζει το γινόμενο φρούτο πριν πέση απ' το κλαδί του. Η άγάπη σου ώριμασε σε πόθο και τίποτε δε μπορεί να φράξη την όρη της.

Φανερώθηκαν στη ζωή μου μ' ένα ξεστασμα παραπόνου κι η ζωή μου σταμάτησε έκστατική στο πανάγλυκο τραγούδι σου. Η ψυχή μου έχει την τρεμουλα της λαγύρας αδιάκοπα όπως η θάλασσα έχει στα νερά της την τρεμουλα της τρικυμίας που πάντα περιμένω. Κ' είμαι άνήσυχη κι όταν άνομα τα μάτια σου λάμπουν κάτω απ' τον καθάριο ουρανό του μετώπου σου σαν τα λαμπρότερ' άστέρια.

ΚΟΥΛΑ ΤΣΟΥΓΓΟΥ

SALACITAS

Μέσ τανήλιο το ρομαντικό δωμάτιο
ναροδλίβανο χυνόνταν, ό Σαβάθεια,
κι ένιωθα λήωρ στις φλέβες μου ναροκυλάει
και το άδάμαστο κορμί μου ναρογολιώνει
άπ της άνεμισμένης κόρης σου τα χάρδια,
άπ την όλόκαυτην άμίλαγη σου σάρκα
άπό τις καυτερές, γλυκές μελένιες ρόγες
άπό τις λάβρες, λάγνες τις φτωχές λαγώνες
κι όχ το πληθόσαρκο μπουμπούκι το μοςκάτο...

Μέσ τανήλιο το ρομαντικό δωμάτιο
ναροδλίβανο χυνόνταν, ό Σαβάθεια,
και μέσ στο λάγγο άπαλομούχομα της μέρας
των ζωτικών καρπών σου τρουγητής γενόμουν.

Γ. ΛΙΜΝΗΣ

ΕΚΕΙΝΟΣ ΠΟΥ ΜΑΣ ΕΚΑΜΝΕ ΝΑ ΓΕΛΟΥΜΕ

Του άγαπημένου μου ΤΑΣΟΥ ΠΑΡΕΒΡΙΤΗ το χαρίζω

Είτανε ένα φθινοπωρινό δελινό. Καθόμαστε μαζεμένοι σ' ένα σελαράς
μικνού έξοχικού ρεστωράν. Δίπλα μας ντυμένες έξωμα οι συντροφισσες και
ένω στον ούρανό κυλούσαν όλιένα και από σκοτεινά τα σύννεφα, μέσα μας
πύκνωναν οι καπνοί του μεθυσιοί, του μεθυσιοί άφ το ποτό κι άφ τη
σάρκα που φάνταζε γυμνή στα μάτια μας με τα πλούσια της θιληγηρα. Το
Σελαράν δεν είταν και τόσο πλούσια στολισμένο. Είταν ένα φτωχικό ρεστω-
ράν που μπορούσε κανείς χωρίς πολλές ενόχλησες να πρ'ίσει τις ώρες του με
μιά συντροφιά που μ' λούσε μονάχα στη ζωή που ζύσαμε, άγ'ηνοντας τις
ψυχές μας να μένουν κοιμισμένες και ξεχασμένες στη νύξη τους. Μέσα στο
δωμάτιο κυνηγημένες άφ' τις πρώτες κρις πνοές είχαν μαζευτεί οι μύγες
που καθόντανε μ' ασυλισμένες στα τζάμια το παραθυριού και σε συ'λογι-
σμένες να πρόσμεναν το θάνατο που θα σκούτανε κι αυτές. Πότε, πότε πε-
τούσε κομιά βουίζοντας και σε λίγο ξανάπεφτε στην ίδια νυχθημερή κατά-
σταση. Για γκαρόνι μας είχαν μια γυνίκα. Μια γυνίκα άκοιή, που τα μά-
τια της έδειχναν τις κραπάλες της ζωής της. Δεν είταν άκόμη όμως και γρηά.
Τα Σαράντα δε θα τάχε φτάσει άκόμη, όμως το σώμα της ήταν πλαδαρό και
το πρόσωπό της ζαρωμένο και μαζεμένο σαν τσαλικομένο φρούτο. Έει-
ποινε μέσα με το γέλιο, τραβούσε κανένα λικέρ μαζί μας κι έφρευε σι'λονο-
τας ένα φιλι στο σύντροφο της παρίας που δεν είχε συντροφισσα. Γελούσαμε
τόιες και τον πειράζαμε. Εκείνος όμως έσκυβε το κεφάλι στα πειράγματά
μας και έμεινε βυθισμένος για λίγο σε μιάν όνειροπόληση. Στο τέλος, ξε-
σπούσε κι αυτός στα γέλια και το πρόσωπό του που είταν πολύ συμπαθη-
τικό και ταυτόχρονα κομικό, έπαιρνε μιάν έκφραση τραγικής φαιδρότητας.
Είταν εκείνος που μας έκαμνε να γελοίμε!

Δεν είμουν εκείνος που τον πρωτογνώρισα. Κι όμως μου είχε γίνει
πολύ άγαπητός. Τον προτιόισα μόνο τον παρόσιτο χροαχτήρα του από
τους άλλους. Η γνωριμία μας είταν τριώ χρονών τότε και θυμούνται πως
μια βραδιά χειμωνιάτικη μέσα σενα Καφέ Σαντάν μου τότε σύστησε, ό Μάνος,
ένας από τους ταχτικούς της συντροφιάς μας στα γλέτια. Με την πρώτη
βραδιά γενήκαμε φίλοι. Δε μπορούσα άκόμη να καταλάβω κείνο το βράδι,
τι θέση κρατούσε άνάμεσά μας, όμως ύστερα άφ τις τρεις το πρωί που φύ-
γαμε, κατάλαβα πως είταν ένας παρόσιτος φτωχός, μια έκφυλη ύπαρξη, που
μην έχοντας τα μέσα να γλεντιά, προσκοιλιότανε σε κάθε συ'τροφιά για να
διασκεδάσει, να πίνει χωρίς να πληρώνει ποτές του. Στην πόρτη του έβαζε
πάντα το κέφι, τάστεια του, τα βραμιόλόγιά του.

Πολλές βραδιές που τον έβλεπα προσποιητά εύθυμο, να ζητά με τά-
στεια του να μας κάνει να γελάσοιμε, τον λιπόμωνα κατάκοπα. Είτανε η
θέση του πολύ άπελπιστική. Οι γυναίκες που μας σιγόδεσαν ταχτικά οι
ίδιες, τον εύρησαν χαριτωμένο και δε δείλιασαν μες στα γέλια τους να τον
φιλήσουν έτσι σαν ψυχικό. Αυτός, έπαιρνε το φιλί τους με μιάν ήδογική εύ-
χαρίστηση και το πρόσωπό του που γελούσε πάντα, έδειχνε κατ' βάθος μια
μεγάλη συγκίνηση.

Μια μέρα όμως που μια συντροφισσα τον πειράξε πεισματικά, ένιωσε.

όλο τὸ βάρος τῆς ἀπαίσιας κατάντιας του καὶ ὅλη τὴν ὥρα ποὺ εἴμαστε μαζί δὲ γέλασε καθόλου. Στὸ τέλος ἡ Στάσα τὸν λυπήθηκε καὶ κρυφὰ τοῦσφιξε τὸ χέρι του ζητώντας συγχώρηση. Ἄπλωσε τὸ χέρι του στὰ μαλλιά της καὶ τὰ χάδεψε καὶ κείνη τοῦδωκε νὰ πιεῖ ἀπὸ τὸ ποτήρι της λέγοντας τον, Χρυσό μου.

Ἔτσι πέρασαν μιὰ ζωὴ ἐκφυλὴ τριῶ χρόνων καὶ σαυτὸ τὸ διάστημα δὲ θυμοῦμαι ποτέ νὰ ἔδειξε μιὰ μετάνοια γιὰ τὴ θέση του. Πάντα γελοῖσε καὶ πάντα εἶχε γιὰ συντροφισσοὺς τὰ κορίτσια ποὺ μᾶς ὑπηρετοῦσαν στὰ σεπάρ. Εἴταν ἀνάξιος νὰ κρατήσει καὶ μιὰ ὥρα μονάχα μιὰ γυναίκα στὸ πλάι του καὶ τ' ὁμολογοῦσε κι ὁ ἴδιος μέναν ἄστειν κ' αἰσχρὸ τρόπο. Πολλὲς φορές μοῦ μιλοῦσε γιὰ τὴ ζωὴ του μὲ μιὰν ἐξαιρετικὴ αἰσταντικότητα. Τὸν συγκινοῦσε ἡ ὁμορφιά τῆς φύσης καὶ στὰ χειμωνιάτικα σοφρούπα ποὺ εἴταν τόσο θλιβερὰ καὶ πνιχτικά, στήλωνε τὰ μάτια του μέσα τους σὰ νὰ ζητοῦσε νὰ κλείσει μέσα του τὴν πένθιμη ὁμορφιά τους. Στὶς συγκινησέ; του μάλιστα εἴταν καὶ λιγάκι πρωτότυπος. Παρόμοιαζε τὴ θάλασσα σὰν εἴταν τρικυμισμένη μὲ μιὰ γυναίκα γεμάτη ἀκράτητους πόθους καὶ τὸν κρύο βοριά σὰν τὸν ἀόρατο θάνατο ποὺ ἔστειλε τὰ παγωμένα φιλιὰ του στὴν πλάση. Μέσα του βρισκόντανε μιὰ ἀξεστη ποίηση. Μιλοῦσε μὲ ἀπέχθεια πολλὲς φορές γιὰ τὸν κόσμον κι ὅμως αὐτὸς ὁ ἴδιος σὲ λίγο εἴταν ἕνας κόσμος ὁλόκληρος ποταπὸς καὶ ἐκφυλός.

Μιὰ βραδιὰ ποὺ γυρίζαμε μονάχοι στοὺς λασπωμένους δρόμους κάτω ἀπὸ τὸ ἀρρωστο φῶς τῶν ἠλεκτρικῶν ποὺ φώταγαν ἀβέβαια, σταμάτησε ξαφνικά, μούσφιξε τὸ χέρι λέγοντάς μου:

— Δὲν εἶμαι ἕνα σιχαμένο, τιποτένιο κορμί; Πές μου δὲν τὸ πιστεύεις αὐτό;

Δὲν τοῦ ἀπήντησα. Ἐνωθα πόσο εἶχε δίκην νὰ μιλά ἔτσι καὶ ἐκεῖνος συνέχισε:

— Βέβαια, ἐσὺ μὲ λυπάσαι. Μὰ ἐγὼ δὲ θέλω νὰ μὲ λυπάσαι. Ὡ! πόσο θὰ εὐχαριστηθῶ ἂν μιὰ μέρα μὲ; τὸ γλέντι μὲ βροίσεις δυνατὰ καὶ μὲ δειροὺς πολὺ, γιὰ τὴν κατάντια μου...

— Μά, γιατί; τὸν διέκοψα.

— Ἄ! δὲν ξαίρεις πὸς εἶμαι ἕνας χαμένος ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἔχω καμιά θέληση μέσα μου γιὰ νὰ τραβηχτῶ ἀπ' τὴν κραιπάλη ποὺ μὲ καταστρέφει ψυχικὰ ὁλοένα... Μόνον ἐσὺ μπορείς νὰ μὲ δειροὺς... οἱ ἄλλοι εἶναι πιδ πρόστιχοι ἀπὸ μένα... ἀπὸ σένα θὰ τὰ δεχτῶ ὅλα, ὅλα... Σώπασε. Ἐπειτα βλέποντας νὰ περνᾷ μπροστὰ μας μιὰ γυναίκα τῆς εἶπε ἕνα λόγο λατρείας καὶ κείνη ἔστρεψε νὰ μᾶς κοιτάξει. Σταμάτησε κιόλας περιμένοντας νὰ τὴν συνοδεύουμε, ὅμως τὸν τράβηξα μαζί μου. Τὸν σιχάθηκα κείνη τὴ βραδιὰ πότερο ἀπὸ κάθε φορά. Σὰν φτάσαμε μπροστὰ στὸ σπίτι μου, κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἠλεκτρικοῦ ποὺ ἔπεφτε ἄτονο στὸ ξεπλυμένο πεζοδρόμιον καὶ ἀνανακλοῦσε, εἶδα τὸ πρόσωπό του ὄχι καὶ συσπασμένο σὰ νὰ τὸν ἔσφιγγε στὸ λαιμὸ ἕνα δυνατό χέρι σφιχτά. Τὸν λυπήθηκα.

— Ὑποφέρεις;

— Ἄ! δὲ βαρνεῖσαι... Καὶ γέλασε ἕνα βραχνὸ σκληρὸ γέλιο....

Κανείς μας δὲν ἔξαιρε τὴν οἰκογένειά του, οὔτε ποτὲ μᾶς μίλησε γι' αὐτὴν. Κεῖνο ποὺ ξαίραμε εἴταν πὸς κατάγονταν ἀπὸ μιὰ ἐπιρροία, ὄχι καὶ πολὺ κοντινὴ, καὶ πὸς ἦρτε νὰ γίνει φοιτητὴς στὸ Πανεπιστήμιον. Γράμματα

δὲν ἔπαιρνε ποτέ; του πὰ τώρα καὶ ἴσως νὰ μὴν ἔγραφε καὶ ποτέ; του. Στὸ δωμάτιό του ποῦταν ἀπελπιστικὰ φτωχὸ καὶ κρύο, δὲν εἶχε οὔτε χαρτί, οὔτε μελάνη. Οὔτε βιβλίο δὲν βρήσκονταν στὸ τραπέζι του. Σὰν τὸν ρωτοῦσα γιὰ τὰ βιβλία τῆς ἐπιστήμης του τί γίνεσαν, μούδειχνε τὴν κοιλιά του χιιδεντικά σκασιμένος στὰ γέλια.

Μιὰ βραδιὰ μονάχα δὲν ἦρτε στὴ συντροφιά μας. Πήγαμε νὰ τὸν ζητήσουμε. Εἴταν μαζί μὲ κάποιον ἀγνωστὸ μας καὶ σὰ μᾶς εἶδε σηκώθηκε καὶ τὸν κοληνύχτισε δίνοντάς του συνάντηση γιὰ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί. Κείνη τὴ βραδιὰ δὲ γέλασε καθόλου. Τοῦ κάκου ζητήσαμε νὰ τὸν τραβήξουμε στὴ φαιδρότητά μας. Εἴταν βουβός. Μοῦ φάνηκε πολὺ παράξενη αὐτὴ τὸν ἡ μελαγχολία. Μὰ δὲν τὴν προσέξαμε καὶ πολὺ. Ὅταν χωριστήκαμε μοῦ ζήτησε διακόσιες δραχμὲς ποὺ τὶς εἶχε ἀνάγκη μεγάλη. Τοῦ τὶς ἔδωσα μετ' ἀποχρηστία γιὰ τὸ ποτέ; δὲ ζήτησε λεφτὰ ἀπὸ κανέναν μας καὶ γνώριζα πὸς θὰ τοῦ χρειαζόντανε ἴσως γιὰ νὰ κἀμει ρούχα μᾶς καὶ κείνα ποὺ φοροῦσε εἴταν καταστρεμένα πιά. Μὲ συνώδεψε ὡς τὸ σπίτι καὶ παίρνοντας τὸ χέρι μου σὰν τὸν κοληνύχτισα τὸ φίλησε ξαφνικά μὲ δύναμη καὶ γάθηκε μὲς στὸ σκοτάδι...

Ὅλη τὴ νύχτα σκεφτόμουν αὐτὴν τὴν τριφεροσίνη καὶ δὲν μπορούσα νὰ τὴν ξηγήσω. Ὑστερα ἀπὸ ἕνα μῆνα ποὺ τὸν ρώτησα τί τὰ ἤθελε κείνα τὰ λεφτὰ, μᾶς καὶ δὲν εἶχε κἀμει καινούργια ρούχα, μοῦ εἶπε σιγά: «Τάστειλα τῆς ἀδερφῆς μου...» Πρώτη φορὰ ποὺ μάθαινα πὸς εἶχε κὶ ἀδερφή. Δὲν τὸν ρώτησα τίποτε περισσότερο, κὶ ὅμως εἶχα μεγάλη περιέργεια νὰ ψάξω μὲς τὸ μυστήριον ποὺ τοῦ κάλυπτε τὴ ζωὴ του. Εἶχα σχηματίσει τὴν πεποίθησιν, πὸς εἴταν ἕνα κανάγιον τῆς ζωῆς, μὲ ναυμασμένη νιότη, ποὺ καταστρέφονταν ὁλοένα. Θάθελα νὰ τὸν βοηθοῦσα μὰ δὲν ἔδειχνε καμμιὰ διάθεσιν γιὰ λύτρωση. Εἴταν μιὰ ἐκφυλὴ ψυχὴ, ποὺ διατηροῦσε μέσα της μερικὰ καλὰ στοιχεῖα.

Τὸ καλοκαίρι ἔμενα πάντα στὴν ἐξοχὴ. Ἐρχόντανε ταχτικά καὶ μετ' ἴσως καὶ τριτὰ ὁλόκληρα καλοκαίρια μὲ συντρόφεβε μερικὲς μέρες στὶς ἐρημὲς ἀκρογιαλιὲς ποὺ τὸ κύμα ἀργοσβύνει χαδιάρικα στὴν ἀμμουδιά καὶ ποὺ τὰ γαλκίδια θορυβοῦνε σὰν τὰ κρόταλα μᾶς χορεύοντας ρυθμικά, ἢ στοὺς περιπάτους μου μέσα στὸ δῖος ποὺ πάντα εἶχε ἕνα σιγὸ, γλυκὸ τραγοῦδι νὰ ψιθυρίζει. Κεῖνες τὶς μέρες γινότανε κάπως ἀλλιότιος ἄνθρωπος. Μιὰ ριζικὴ μεταβολὴ γίνονταν στὴν ψυχὴ του καὶ οἱ στίς σκέψεις του. Δὲ γελοῖσε τότες καθόλου. Φρόντιζε νὰναί μάλιστα ὅσο μπορούσε πιδ σοβαρός. Μοῦ διηγότανε τότες ἱστορίες πολὺ ἀλλόκοτες, ποὺ θάταν γεννήματα τῆς φαντασίας του, μοῦ μιλοῦσε γιὰ τὸν τόπο του, γιὰ τὶς ὁμορφίες του, μὲ λόγια πολὺ ὁμορφα καὶ μὲ ζωοντανὰ χρώματα καὶ μόνον δὲ μοῦ μίλησε ποτέ; γιὰ τοὺς δικούς του. Τοῦ φαινοντανε πολὺ παράξενο, πὸς μπορούσα καὶ ζοῦσα τρεῖς μῆνες σὲ μιὰ τέλεια μοναξιά, μοναχός μου, χωρὶς νὰ συναναστρέφομαι κανένα καὶ πὸς ἄφηνα τὴ ζωὴ μὲ τὶς χαρὲς τῆς ἀδιάφορα καὶ χωρὶς καμμιὰ δυσκολία.

Τὸ τελευταῖον καλοκαίρι ποὺ ἦρτε νὰ μὲ βρεῖ, μὲ βραδιὰ, ποὺ τὸ φεγγάρι ἔκαμνε τὰ πιδ τρελά του παιχνίδια μὲ τὰ δέντρα καὶ ἀπὸ τὸν κῆπο ἀνέβαινε μιὰ μυρουδιά τῶν ἀνθῶν ποὺ γέμιζε τὴν ἀτμόσφαιρα ἡδονικά, καθισμένοι στὴ βεράντα μοῦ εἶπε, ἂν ἤθελα νὰ τοῦ ἐπιτρέψω νὰ διασκεδάσει, νὰ ἐρωτοτροπήσει στὸ βάρος μᾶς νόστιμης κὶ ἀθώας γειτονοπού

λας μας. Φάνηκε πάλι ο Ίδιος που είταν τις φθινοπωρινές και τις χειμωνιάτικες βραδιές, ο Ίδιος έκφυλος χαρακτήρας, με τις όρμες και τὰ χτηνώδικα ένστικτά του. Τοῦ απαγόρευα κάθε άποπό του φέρισμο και σε δυο μίρες έφυγε στέλνοντάς μου μιὰ σημείωση πώς φεύγει για να μην παραβεί το λόγο που μουδωσε, πώς δε θα πείραζε την άθωα κορη της έξοχης μας. Φαντάζομαι πώς θάταν η πρώτη φορά που θάπιασε να γράψει γράμμα. Σε λίγο καιρό έφευγα κι' εγώ για την πόλη και ξαναύριζα πάλι κοντά τους και να μας ένα φθινοπωρινό δειλιγνό στο φτωχικό σεπαρέ του έξοχικού ρεστωράν, ακούοντας Έκεινον που μάς έκαμνε να γελοῦμε!

III

Η νύχτα πύκνωνε δλοένα στο μισοσκότεινο κιάλας σεπαρέ. Αί συντρόφισσες είχαν παραπιεί και τὰ λόγια τους είταν κομένα. Η γκαρσονιέρισσα είχε καθήσει κι' αυτή μαζί μας πλάι σ' εκείνον, που έμενε σιωπηλός τώρα και το πρόσωπό του είχε πάρει μιὰ μελαγχολική έκφραση. Σ' όλων τις καρδιές έπεφτε κάτι βαρύν, κάτι άνεξήγητο, σα μιὰ προουίστηση ενός άγνωστου μοιραίου κακού. Πρόσμενα κάτι κακό και πουθενά δεν εύρισκα το που θα μπορούσε να ξεσπάσει. Ο Κώστας, έτσι λέγανε το παράσιτο φίλο μας, σηκώθηκε και πήγε κοντά στο παράθυρο. Χτύπησε τὰ δάχτυλα πάνω στα τζάμια του ρυθμικά και οι μύγες τρομαγμένες πετάχτηκαν μένα παρατειμένο βουΐσμα. Είταν παράξενο αυτό για κείνον. Η Στάσα τον πείραζε λέγοντάς του, πώς αν έγεινε ποιητής έπρεπε να πάει να πεθάνει κι' εκείνος ούτε έστρεψε να την κοιτάξει. Η συντρόφισσά του μελαγχολική για την εγκατάλειψη και με το θυμό της περιφρόνησής του, σήκωνε να σερβίτσια μουρμουρίζοντας μες στο στόμα της και τὰ μάτια της λάμπανε σα γατίσια στο μισοσκόταδο. Μια πρωτόφαντη σιωπή είχε άπλωθει ανάμεσά μας και κανένας δεν τολμούσε να τη διακόψει. Είταν κάτι άνώτερο από τη ζωή μας κείνης της στιγμής ότι νιώθαμε μέσα μας χωρίς να μπορούμε να το ξηγήσουμε.

Σηκωθήκαμε να φύγουμε. Ο Κώστας έμενε ακόμη χαμένος στους ρεμβασμούς του και η Στάσα τον τραβήξε άποτομα από το σαγώνι για να συνέρτει. Φύγαμε. Κείνη τη βραδιά έπρεπε ναμαστε μονάχοι ο καθένας. Νιώθαμε μιὰ τέτοια ανάγκη να μιλήσει ο καθένας με τον εαυτό του! Αφήσαμε τις συντρόφισσες να πάνε μόνες τους και τραβήξαμε το δρόμο άμίλητοι που μάς έφερε στην πόλη. Πρώτος μίλησε Εκείνος δίνοντάς μας την ιδέα να γλεντήσουμε διαφορετικά κείνο το βράδι, σένα δηόσιο σπίτι με το κόκκινο φανάρι στην πόρτα του, που τη νύχτα φωτίζει θρηνητικά σα μιὰ ματωμένη καρδιά που θα κλάψει. Είχε μάθει κάποιο καινούριο σπίτι που άνοιχτηκε και εκεί ήθελε να περάσουμε τη νύχτα μας.

Μου φάνηκε πολύ περίεργη αυτή του η μεταστροφή αν και καθόλου άφύσικη για ένα χαρακτήρα σαν το δικό του. Όμως, εκείνη τη βραδιά δεν τον ήθελα έτσι. Τον φανταζόμουνα λίγο πιο άνώτερο απ' όλους μας γιατί είταν ο πιο βασανισμένος, ο πιο δυστυχιμένος. Μέσα μου βασίλευε η σκέψη, πώς ήθελε να πνίξει το ότι αισθανόνταντε, μέσα στην πρόχειρη έξευτελιστική απόλαψη. Στην αρχή δε δέχτηκα. Μου φαίνονταν κάτι το ίσρόσυλο για τις πρωινές μας σκέψεις αυτή η άπόφαση. Η έπιμονή του όμως με νίκησε. Τραβήξαμε πάλι άμίλητοι το δρόμο.

Είχαμε φτάσει πιά. Πρώτος έχτύπησε την πόρτα και μιὰ ταραχή σίν-

τομη περπατησιών ακούστηκε μέσα. Μπήκαμε. Καμιά δεκαριά κορίτσια σχεδόν όμορφα μάς δεχτήκανε με τὰ σπασμένα τους γέλια και τις μεθυσμένες μορφές τους. Καθήσαμε μαζί τους. Είχε περάσει κοντά μισή ώρα έτσι. Η πόρτα του σαλονιού είταν άνοιχτή που έβλεπε στο διάδρομο που τον φωτίζε ένας κοκκινόθαμπος γλόμπος.

Ένα ζευγάρι φάνηκε στο διάδρομο πουδωσε το τελευταίο άκρόεστο φιλι του άποχαιρετισμού. Εκείνος έφυγε και εκείνη γύρισε στο σαλόνι να κάτσει μαζί μας. Είταν μιὰ όμορφη κοπέλα, η πιόμορφη απ' όλες, που το πρόσωπό της δεν είχε ακόμη πέσει σαν των άλλων και το σώμα της είταν σφυχτό, σχεδόν παρθενικό. Μας καλησπέρισε γελαστή. Ο Κώστας γελοῦσε με μιάν άλλη πιό πέρα λίγο, δυνατά. Έστρεψε και τον κοιτάξα. Κοίταζε τώρα έπιμονα την κόρη που είχε μετεί. Το πρόσωπό του έπαιρνε μιὰ μαρτυρική έκφραση ενός σκληρού ψυχικού σπαραγμού και τὰ χείλη του τρέμαν. Εκείνη δεν είχε στρέψει ακόμη να τον κοιτάξει. Εκείνος με κόπο και με μιὰ βραχή φωνή της φώναξε. Μ I N A.... Έστρεψε ξαφνιασμένη και τον κοιτάξε. Τὰ μάτια της άνοιχτηκαν ύπερμετρα, το σώμα της άρχισε να τρέμει και αφήνοντας μιὰ φωνή σπαραχτική έφυγε τρεχάτη από το σαλόνι.

Όλοι μέιναμε βουβοί. Το σκεπτικό μοιραίο γίνουσαν ακόμη πιό άνεξήγητο και πιό πνιχτικό για την καρδιά μου, που την έσφιγγε σαν ένας βραχνάς και δε μπορούσα να σάσανω. Μια φοίκη με πλημμύριζε, μιὰ φοίκη που μου τρικιμίζε το είναι. Τὰ κορίτσια σηκώθηκαν και πήγαν να δούνε τι είχε πάθει η συντρόφισσά τους. Ο Κώστας έμενε στη γωνιά του με σκυμένο κεφάλι και με τὰ χέρια πλεγμένα στα γόνατά του. Σηκωθήκαμε να φύγουμε. Φοβούμουνα, φοβούμουνα πολύ. Τι δεν τάζιμα. Κάτι κακό θα ξεσπούσε....

Σά βρήκαμε έξω, έστρεψε και κοιτάζε το κόκκινο φανάρι που έφεγγε θρηνητικά σα μιὰ καρδιά σπαραχμένη στο μαύρο σκοτάδι. Το χέρι του έτρεμε μες στο δικό μου που το κρατούσα. Μούπε: άσε τους άλλους να φύγουν, θέλω να σου μιλήσω. Τους καληνυχτίσαμε, χωρίς να ζητήσουν καμιά έξήγηση για την περίεργη ιστορία που γίνηκε λίγες στι μες προηήτερα. Τραβήξαμε σιωπηλοί το δρόμο. Ένας παγωμένος άγέρας έδεσε τὰ φλογισμένα μας πρόσωπα και ο ουρανός είταν σκοτεινός, πολύ σκοτεινός. Στάθηκε ξαφνικά.

— Απόψε, πλήρωσα όλες μου τις άνομιές, είπε με φωνή βραχή που έτρεμε. Είταν η άδερφή μου!....

Ένα βαρύν πείλεκι χτύπησε τὰ γόνατά μου. Η σκοτεινή γίνηκε πιο μαύρη και μιὰ άπείρατη σιμπόνια και φοίκη πλημμύρισε μέσα μου. Μπροστά στα μάτια ράγια. Δεν ήξαιρα τί να του άπαντήσω. Άσυνείδητα είπα:

— Δυστυχιμένε... δυστυχιμένε....

— Όχι! Δεν είμαι δυστυχιμένος. Είμαι πολύ άγια η λέξη αυτή για μένα. Είμαι ένα τέρας, είμαι ένα φίδι, μιὰ μαύρη κόλαση... Εγώ είμαι η αίτια... ά... φτωγή μου άδερούλα... Και ξεσπασε σένα κλάμα βοηβό, πνιχτικό, άτέλειωτο. Έκλαιε... μπορούσε κ' εκλαιγε εκείνος που μόνο μάς έκαμνε να γελοῦμε. που τον φανταζόμουνα πώς δε θα μπορούσε όχι να κλάψει, αλλά ούτε να θολώσει ποτέ το μάτι του... Δεν είχα τίποτε να του πώ. Μέσα μου ένα πλήθος συγκινήσεων μεπνιγεν η μιὰ πάνω στην άλλη και τὰ μάτια μου είταν θολά άφ τη μεγάλη, τραγική δυστυχία... Και μπροστά μου πάντα χιλιά-

δες κόκκινα φανυράκια και μιὰ σπαραχτική πάντα κραυγή μου τρυπανούσε ταῦτιά μου. Τὸ μοιραῖο ξεγούρντανε τώρα... "ὦ! τί σκληρὸ πού εἶταν!... Τὸν συνόδεψα στὸ σπίτι του. Στὸ δρόμο δὲ μίλησε καθόλου πιά. Βαριοὶ στεναγμοὶ ξεφευγαν ἀπ' τὸ στήθος του μὲ δυσκολία σὰ νὰ τοῦχαν βάλει πάνω, βράχο δλόκληρο και τὸν πίεζε. Ὁ οὐρανὸς γίνονταν ὄλενα και πιὸ σκοτεινὸς και ἡ κίνηση στοὺς δρόμους λιγότερε. Τὰ φῶτα σὰν κλαμένα, θλωμένα, μεγάλα μάτια φέγγανε πολὺ θαμπά. Τὸ φεγγάρι δὲν ἔβγαине. Εἶταν ἕνας δρόμος ἐνὸς τέλειου ψυχικοῦ θανάτου. Δὲν περιμένα καιαν ἀναγέννηση μιᾶς νέας ζωῆς ἤρεμης και γλυκειᾶς. Τὸν ἤξαιρα πολὺ καλά. Θὰ γίνονταν ἀκόμη πιὸ ἔκφυλος.

Κάθισα μαζί του μὲς στὸ κοῦτο του δωμάτιου. Τὸ παράθυρο δὲν κλειούσε καλά και ἡ παγερὴ πνοή του βορᾶ, ἔμπαινε λεύτερα και ἔκαμνε τὸ κερί νὰ τρέμει και νὰ σβύνει πολὺ συχνά. Στὸ κρεβάτι του πού ξάπλωσε τινάζονταν ἀπὸ σκληροὺς ἐπιπέτες. Ὑστερα ἀπ' τὴν δυὸ τὸν πῆρε ὁ ὕπνος ξεκουραστικὸς και ἤρεμος.

Ἐφυγα. Στὸ δρόμο πού γύριζα χίλιες σκέψεις μὲ πλημμυροῦσαν και ἡ καρδιά μου εἶταν πολὺ σφιγμενὴ. Ἐκαία νὰ γυρίσω κοντὰ του ὅμως δὲν τόκαμα. Δὲ σκεφτόμουνα ποτέσ κάτι δυνατὸ ἀπ' αὐτὸν πού τὸν ἤξερα χωρὶς θέληση.

Τὴν ἄλλη μέρα μεσημέρι μου μῆνυσιν στὸ σπίτι πού ἔμεινε νὰ πάγω. Μιὰ κακὴ σκέψη πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ μου τσουκτερὴ σὰ νὰ μου περνοῦσε τὸ μυαλό μου βελόνα, μὰ δὲ θέλησα νὰ τὴν πιστέψω. Ἐτρεξα βιαστικὸς. Πάνω στὸ κρεβάτι του κοίτουνταν μελανιασμένους μὲ μιὰν ἔκφραση σκληρώτατου ψυχικοῦ πόνου ζουγραφισμένη στὸ πρόσωπό του. Τὸ στόμα του εἶταν μισανοιχτὸ και μαζεμένο στίς ἄκρες σὰ νὰθελε και στὴν τελευταία τοῦ στιγμῆ νὰ γελάσει. Τὰ μάτια του ἀνοιχτά, γελωμένα κοιτάζαν πρὸς τὰ πάνω και νόμισα πὸς μέσα τους ἀκόμη ζοῦσαν ἕνας κόσμος δλόκληρος ψυχικῶν βασάνων...

Χίος

ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΟΪΖΟΣ

ΕΤΣΙ ΤΟΠΕ...

Ἐτσι τόπε ὁ μαντολόγος
κ' ἔλαγε κι' ἀλήθεψε:

Νὰ γυρίζω κυνηγᾶρης σὲ παλιὲς αἰλῆς,
ψωματάρης; νύχτα-μέρα, γυρολόγος κι' ἄμοιρος.

Κι' ἄλλοτες ἡ Ζήση μείειδε
μείειδε και λυπήθηκε:

Κυνηγᾶρης, εἶπε, ὄνειρων, μὲ βαρειά ψυχή,
μὲ ραβδί παλιὸ δοξάρι κ' ἐνοια τὸ τραγοῦδι μου.

Κι' εἶπε πάλε ἡ Νιότη πρώτη
ἔτσι σὰ μ' ἀντίκρυσε:

Πάρε τὴν ἀγάτη κ' ἔβγα στὸ στρατι-στρατι...

Πῆρα τὴν ἀγάτη κ' ἤβγα στὸ στρατι και στρατέψα,

κ' ἤσουνα γιὰ μένα ὁ κόσμος

Σὺ, ἡ καλή, πού βρήκα.

1922

ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ

ΣΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΓΛΥΚΕΣ ΙΔΕΕΣ ΣΟΝΕΤΤΟ

Δουλουδιῶν καρβάνια στὸν Κῆπο μου.
Χρῶματα πλοῦσια,
ἀρώματα ὑπερούσια!
Και πάνω τους μιὰ εἰρήνη
ἀπὸ φῶς, πού τὴ δίγει
τὸ φωτεινὸ, τὸ ξανθὸ ἀπομειήμερο.
Και μέσα στὴ φωτεινὴ γάζα,
σὰν πουλί ἤμερο,
σάνανθοι πού τους μάρανε ὁ χρόνος στάβάζα
κάποιες μου ιδέες παλιές σκεφτικῆς φτε-
ρουγίζουν.

Τ' ἄνθη τίς βλέπουν και σκύβουν.
Θυμοῦνται πὸς εὐώδιαζαν κι' αὐτέσκάποτε.
Σκέπτονται πὸς συγκινοῦσαν ἄλλοτε.
Και σκύβουν,
κι' ἀπ' τὰ μάτια τους λίγα δάκρυα,
ἰσωματισμένα δάκρυα
κυλᾶν νὰ φύγουν..

Ἄθινα 1923

Β. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗΣ

Θεσ/νίκη 1921

Σ. Β. ΓΛΑΡΟΣ

ΓΛΥΚΕΙΑ ΑΔΕΡΦΟΥΛΑ

Γλυκεία Αδερφούλα, τόριον μετωπό σου
πόσων καμῶν τὸ φέγγουνε οἱ ἀχτίνες
Κι ἐν σταβισσενία βάρδια τῶ ματιῶ σου
φεγκοβολοῦν ὑπέρσχεσ οδίνες,

ἀπ' τὰ χειλάκια σου—ἀλυχο λουλούδι
πού τόχει κλείσει ὁ πόνος σου ὁ κρυφός,—
τῆς Ομορφίας σου τρύγησα τὸ χνούδι
και τῆς Αγάτης σου ἤπια τάρμο φῶς

Απρίλης 1923

Ο ΠΑΒΛΟΣ Ο ΕΡΑΤΗΣ

ΧΑΜΟΓΕΛΑ

Δυὸ ματάκια λιγώσανε νὰ σθηστοῦν σὰν ἀστέρια.
Ποιᾶν ὄνειρων χαιρέτισμα χαμογέλιο τοὺς παίρνει;
Ποιὸς καμῶς νὰ τὰπίθωσε; ποιὰ νὰ τῶβαλαν χέρια;
Ποιὸς παράδεισος μπρὸς τοὺς νικημένους νὰ γέρνει;

Σὰν τρελλὴ πεταλούδα, στῶν ὄνειρων τάνθάκια,
Τρύγα, κόρη, τὸ μέλι, προτοῦ νιώσεις τὸν πόνον
Χαμογέλα μικρούλα στῆς ζωῆς τὰ φαρμάκια
Σὲ στιγμῆς μάθρης ἐγνοιας ἀψηφώντας τὸ χρόνο.

Μέτιοιο Μᾶης 1923

ΣΤΑΘΗΣ ΖΑΡΚΙΑΣ

ΜΟΝΟΣ

Τοῦ ἀδερφοῦ μου ΧΡΟΝΗ

Μόνος, κατάμονος. Ἐνα μικρὸ σημαῖδι στὸ χάος, μιὰ θεσοῦλα μικρὴ κάτου ἀπὸ τὸν ἥλιο, μιὰ μεγάλη, πλατιὰ μόνωση ἐντὸς μου. Σ' ἐρημικὲς ὁδοιπορίες πάνου στὸ δρόμο τῆς ζωῆς, σὲ ξεμακρόματα πῶς πέρα, ὅλο πῶς πέρα ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ δρόμου, τοῦ ραβδιοῦ μου τοὺς χτύπους ἀκούγα μονάχα, χτυπώντας ἀπάνου στὶς σκληρὲς πέτρες τῆς Μοίρας, πὸν προστάζει. Ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ μοναξιά ἀντιλοῦσα δύναμη νὰ προχωρήσω μπρός, πάντι μπρός, στὸν ἐρημὸ δρόμο. Κάποτε σταματοῦσα, κατὶ ἐνωθα ν' ἀλαφιάζει τὴ ζωὴ μου, στεκόμουν ἐκεῖ παρήμερα, σὲ μιὰν ἀσπρα τοῦ δρόμου ν' ἀφουγκραστώ. Τιποτα! Οἱ παλιοὶ μου χτυποῦσαν μονάχα, γύρω γαλήνη ἀπλωμένη, ἢ γολήνη τῆς μοναξιάς. Ἐνῶ πέρα, μακρὰ ἐσβυνε ὁ ἦχος τοῦ ραβδιοῦ μου, πὸν στεκόταν κι' αὐτὸ μαζί μὲ μένα. Ἐνα σημαῖδι στὸ χάος, μιὰ θεσοῦλα κάτου ἀπ' τὸν ἥλιο, μήτε ἓνα χαμόγελο, μήτε μιὰ ἀγκαλιά—πάντα μονάχος.

Χρόματα περὸς ἐνῆνα, ἢ μέρα πέθαινε μέσα στὸν πρῶτο γλυκὸ μισόφουτο, ὅλα βιθιά κι' οἱ ἀπολοὶ μουσικο-ψυχοὶ σιντρόφευαν τῆς μέρας τὸν ἀργὸ θάνατο. Κάτου ἀπὸ τὸν ἴσκιό τοῦ ἑαυτοῦ μου, τὸν ἴσκιό τῆς πικρῆς μόνωσης στάθηκε πάλι τὴν ἐπιθανάτια ἀπὸ τὴν ὥρα ν' ἀφουγκραστώ. Ἐνωθα αὐτὸ τὸ κατὶ πὸν ἀλαφιάζει τὴ ζωὴ μου ν' ἀπλώνει σιγὰ—σιγὰ μέσα μου. Πληροῦσε ἀπὸ ἀνάμμα τὴν ψυχὴ, γύρευε νὰ ξεσπάσει κι' αὐτό. Σὰν κάπιο ἀλλόκοτο, μυστηριακὸ πρόσωπο μὲ κοίταζε κερφώνοντας δυὸ φωτερὰ, πολύχρωμα μάτια καὶ πὸς ἔκαγε κίττιο σκληρὸ χαμόγελο, κρεμασμένο στὰ στεγνὰ χεῖλια του! Ὑστερα, ἔτσι πνιχτά, ἄφησε τὴ φωτὴ του ν' ἀπλωθῆ γύρω καὶ μέσα στὴν ψυχὴ μου νὰ πῆ «εἶσαι μόνος, κατάμονος!» καὶ γέλασε ἤθερα κι' ἔφυγε στ' ἀραιὸ σκοτάδι τῆς νύχτας, πὸν ἐρχότανε σιγὰ—σιγὰ.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρῶτὸ ὄμοσ, τὸ ραβδι λημονήθηκε σὲ μιὰ γωνιά, οἱ χτύποι του δὲν ἀκούγονταν πιά καὶ μοναχὰ—μοναχὰ ἢ καρδιά μου ἀπλώνε τοὺς παλιούς της. Στὰ στεγνὰ χεῖλια, γιομάτα πρὶν ἀπὸ τὴν ἀλμύρα τῆς πίψας εἶχε κρεμασθεῖ ἓνα μισὸ χαμόγελο καὶ στῆς ψυχῆς μου τὴν ἀπλά χοροπηδοῦσε ψηλά-ψηλά σὰ λαστιχένιο τόπι ὁ πόθος. Ἐνα πλάνο χαμόγελο, μισὰ λόγια, γλυκὰ μάτια, ψυχὴ κλωσινάτη ἀποδιώξαν ὅλη τὴν ἀνοστή μοναξιά. Ἐρημος ὁ δρόμος ἀκόμα, ἀπλόχωρη ἐρημία, ξένοι στοὺς ἄλλους, διωγμένοι τῆς ταπεινῆς, ταρωμένης ζωῆς, τρυγητὸς βατόμουρων σ' ἀπόγχοιμους βράτους, μὰ πάντα μαζί της. Τὰ μάτια της, γυναίκα, πὸν σαλεύει ὁ πόθος φωλισμένος στὴν ψυχὴ, μάτι, πὸν λαμπύριζε μέσα τοὺς τὸ φῶς μιᾶς δούλας ἀγάπης, ὑποταγμένης στὴν ἀνάγκη τῆς σάρκας, δογματικῆς νύχτος, μισόσβυστων λογίων, τὰ μάτια τῆς χαμόγελάσανε στῆς ἐρημῆς, μονάχης ψυχῆς μου τὰ μάτια. Καὶ πνιχμένος στὴ θλίψη τοῦ ἴδιου ἑαυτοῦ μου, πὸν ἀκούγε τὸ τραγοῦδι του νὰ κλαίη στὸ δρόμο, ἐνωσα κάπιο φῶς ν' ἀπλώνεται μέσα μου, νὰ φωτίζει τὴ θλίψη πρὶν πολὺ. Δούλος πίσω ἀπὸ μιὰ σκοτεινὴ ἐπιθυμία σὺφθηκα τριβώντας μὲ τὸ σκοινὶ, πὸν διπλώνε σιμὰ τῆς τῆς ἀκαρπῆς ἡδονῆς ἢ ἐξεγλάστρα Θεά. Καὶ μόνο μιὰ στιγμὴ εἶτανε ἀφάνταστης ὀδύνης πὸν ζήτησα νὰ σιωπῶ τὸ μισόσβυστο φῶς κάπιο ξέμακρου ἰδανικοῦ, μὲ στιγμὴ μόνο μὲ τὴ μάταια

ἐλπίδα μιᾶς κάκιας συμπίνας κι' αὐστάνθηκα τότε τὴν ἀλμύρα τῆς πίψας νὰ σφυφρῶνε ἀπὸ ἀνία τὴν ψυχὴ, τῆς πίψας γιὰ μιαν ἀπέραντη μοναξιά, μοναξιά, πὸν σκοτώνει. Ξέμακρο ἀχνόσβυνε τὸ γέλιο, ἓνα γέλιο τα τεινῶν ψυχῶν, πὸν σαλεύανε σὰ φίδια γύρω ἀπ' τὴν ἀτιμὴ ἡδονή, καὶ θάρροψι πὸς ἀκούσα τοὺς σβυσμένους βόγγους, τὰ δειλὰ τριξίματα, τὰ μισὰ ξεφωγητὰ, τὴν κραυγὴ τοῦ θριάμβου της.

Κ' ὕστερα τίποτα πιά. Ἡ στερνὴ, ἀδύναμη φωτεινὴ λουρίδα, πὸν φωτίζοντας κάπιο ξέμακρο ἰδανικὸ ἐσβυνε, εἶχε σβύσει πιά ὀλότελα. Τὸ σκοινὶ πὸν τραβώντας με διπλώνε τῆς ἀκαρπῆς ἡδονῆς ἢ Θεά. ἄλυσίδα βαριὰ τόρα. Τὸ βάρος μιᾶς τέτιας ἄλυσίδα, μὲ βάρανε καὶ χοντρὲς στάλες ἰδρώτα χάμου στὴ γῆ. Ἀπέραντη μοναξιά τόρα, ἀχ! μοναξιά, πὸν σκοτώνει, σκοτώνει, σκοτώνει. Ἐλα πειὸ γρήγορα λοιπὸν ἐσύ, χορτασιέ, νὰ μὴ σπάσεις τὴ βαριὰ ἄλυσίδα. Ὁρῆνο τοῦ δεσώτη τῆς ἡδονῆς Προιηθέα, πάψε πειὸ τὸ φτερούγισμα γύρω ἀπὸ τὸ σκλίβο τῆς στερῆς ἡδονῆς.
Κι' ἓνα θαμπὸ ἀπόβραδο, πὸν τὰ δειλινὰ αὐτὰ ἀπὸ τῆς ἀνοίγαν τὰ μάτια του; πρὸς τὸ φῶς, τὸ ραβδι τῆς παλαιᾶς μόνωσης ἀκούστηκε πάλι πάνου στὶς πέτρες τῆς Μοίρας, οἱ χτύποι του μετροῦσαν πάλι τοὺς παλιούς μιᾶς ἐρημῆς ψυχῆς καὶ πάλι μοναξιά, μοναξιά, γλυκιά μοναξιά, πὸν με τίλιγε σιγὰ—σιγὰ. Ἡ στερνὴ, ἀδύναμη φωτεινὴ λουρίδα κάπιο ξέμακρου ἰδανικοῦ τρεμόφεγγε πάλι πέρα, μακρὰ. Ὁ δρόμος ἐρημος—ξεσπάσου ἐσύ μόνος κατάμονος ἐσύ ἑαυτὸ μου...

Σαλονίκη

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΑΓΚΑΘΗΣ

ΣΤΟ ΞΕΤΥΛΙΓΜΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ...

Χαριζόμενο στὸν ἀγαπημένο μου φίλο ΚΩΣΤΑ ΚΑΣΤΡΙΝΟ

Γύρισε καὶ κοίταξε τὸ φιλό σπίτι μ' ἓνα βλέμμα βουρκωμένο κι ἀκαθόριστο. Ἀπὸ μέσα ἀκουγόντουσαν ἦχοι ὀργάνων καὶ τραγοῦδια.

— Ἀπάνω γλεντάνε καὶ μεῖς καθόμαστε στὴν πάγωνιά, πεινασμένοι καὶ ξεπαγιασμένοι.

— Αἴ! Τὶ νὰ γίνῃ! αὐτὰ ἔχει ὁ κόσμος... εἶπε ἡ γυναίκα του σφίγγοντας τὸ παιδί της στὴν ἀγκαλιά καὶ κλαίγοντας πνιχτά.

Εἶχανε φτάσει τὰ πρῶτα καρδινία τῶν προσφύγων καὶ στεγαστήκανε στὰ σκολειά. Κεῖνοι πὸν ἦρθαν ἔπειτα ἐγκατασταθήκανε ἄλλοι στὸ χῶρο τοῦ τελωνείου κι ἄλλοι πιάσανε μὲ τὰ λίγα πράματα πὸν γλύτωσαν, ὅλο τὸν παραλιακὸ δρόμο κάτω ἀπὸ τὰ μεγαλόπρεπα χτῖρια. Τελευταῖοι εἶχανε φτάσει κι ὁ Στρατῆς μὲ τὴ γυναίκα του καὶ τὰ τέσσερα παιδιὰ του. Καὶ γυροβόσανε κι αὐτοὶ ἀπὸ δρόμο σὲ δρόμο, γυρεύοντας καταφύγιο. Ἀρχισε νὰ νυχτώνει. Εἶ ανε ἀπὸ τίς παγερὲς νύχτες τοῦ Νοέμβρη, πὸν ὁ ἀνεμος φυσοῦσε δυνατὰ, οὐρλιάζοντας καὶ μουγκρίζοντας σὰ μηχανὴ ἔτοιμη νὰ κάνει ἐκρηξή. Περνώντας ἀνάμεσα ἀπ' τὰ σύρματα τοῦ τηλεγράφου καὶ τοῦ ἡλεκτρικοῦ σφύριζε σὰν τραῖνο πὸν πρόκειται νὰ ξεκινήσει. Ἀγρία νύχτα... Ὅλα τὰ στοιχεῖα βοηθοῦσαν γιὰ τὴν ἐξολόθρευση τοῦ κοσμάκη πὸν ἔμενε κατασκηνωμένος στὸ ὑπαιθρο. Ἀνθρώποι πὸν ποτέ τους δὲν κοιμήθηκαν ἔξω, δὲν ξενύχτησαν, πὸν ἔχασαν τὰ πάντα γιὰ νάρθουν στὴ λευτέρη πατρίδα τους

είταν αναγκασμένοι να περάσουν τή νύχτα τους μεσ' στον άερα, στο κρύο... Τά μέγαρα, στis πόρτες των οποίων είχαν στριμωχτεί οι απόκληροι αυτοί της ζωής για να προφυλαχτούν κάπως απ' το κρύο, είτανε φωτισμένα. 'Απ' τις καπνοδόχους τους έβγαίνε πυκνός ο καπνός κι ανέβαινε στ' ύψη γρήγορα, μα ο άερας δέν τόν άφηνε ήσυχο, τόν άρταζε και τόν κομματίαζε στη στιγμή, σ'ά νάθελε νά τόν έδικιηθεί. Κ' οι απόκληροι στρέφανε καμιά φορά τ'ο κεφάλι τους τουρτουρίζοντας και κοιτάζανε τόν καπνό κι άμέσως νιώθανε κάτι γλυκό κ' ήδονικό νά περνά απ' τ'ο σώμα τους. Τ'ο φεγγάρι φάνηκε σ'ε λίγο δλόγιομο, ανέβαινοντας γρήγορα-γρήγορα σ'έν ούράνιο θρόνο του, σ'άν άνθρωπος πού έτρεχε νά τελειώσει κάποια διαστική δουλιά του. Τά σύννεφα παραμερίζαν σ'το διάβα του, σ'ά νικημένα, σ'ά νά φοβούτουσαν τις άργυρές του άχτίδες, κι αποτραδιόντουσαν ντροπιασμένα. Και κείνο, νικητής πιά, ανέβαινε, σκορπώντας παντού τ'άσημένιο του φως. 'Ο άερας τ'ο δόηθησε πολυ' στη νίκη του αυτή, διαλύοντας, άποσυνθέτοντας τ'ά σύννεφα. Σ'ε λίγο φώτισε και τ'ά πρόσωπα των δυστυχισμένων. Και τότε παρουσιάστηκε θέαμα πού μπροστά του είταν αδύνατο νά μείνει άσυγκίνητο μάτι ανθρώπου. Μόνον όμως **άνθρώπου**, γιατί πολλούς δέν τούς ένιαζε καθόλου, καρφι δέν τούς καιγόταν, άλλ' αυτοί δέν άξίζον τόν τίτλο τ'ού **άνθρώπου**. 'Ο άερας έξακολουθούσε νά ούρλιάζει μανιακά, σ'ά μωρό άπαίσιο πού κλαίει και δέν μπορεί με κανένα τρόπο νά ήτχάσει, παρασέρνοντας σ'το πέρασμά του ό,τι έβρισκε: Σκουπίδια, δρώμενα, χώματα στροβιλιζόντουσαν και χορέδοντας πέφτανε και χτυπούσαν πάνω σ'τά πρόσωπα των απόκληρων, σ'ά δώρο τ'ης φύσης σ'τά πολυδασανισμένα όντα τ'ης.

'Αφού ψάξαν άδικα πολλές ώρες για κατάλυμα ο Στρατής με τή γυναίκα του και τ'ά τέσσερα παιδιά του, αναγκαστήκανε νά μείνουνε κι αυτοί, σ'άν δλοι κείνοι πού δέν είταν έκατομμυριούχοι σ'το ύπαιθρο. 'Αποφασίσανε νά έγκατασταθούν κάτω απ' τήν πόρτα ενός μεγάλου σπιτιού τ'ης παραλίας, όπου θαρρούσαν πώς δέν φυτούσε τόσο πολυ'. Μα αντίθετα φυτούσε πολυ' δυνατά και τ'ά κακόμοιρα παιδιά τ'ου Στρατή τρέμαν απ' τ'ο κρύο, π'ρδ πάντων τ'ο μικρότερο πού είτανε ως ενάμιση χρονών είχε χωθει σ'την άγκαλιά τ'ης μάνας του ζητώντας τήν ποθητή ζεστασιά. Κι αυτή τ'οσφιγγε σ'την άγκαλιά τ'ης και προσπαθούσε δλους νά τούς παρηγορήσει με τ'ο μοναδικό κείνο τρόπο πού ζαίρουνε μόνο οι μητέρες. Και τ'ο καημένο τ'ο μικρό έτρεμε και κάθε τόσο φώναζε σπαραχτι μεσ' απ' τήν άγκαλιά τ'ης μάνας του. Τ'όχανε σηκώσει απ' τ'ο κρεβάτι άρρωστο με πυρετό για νά φύγουν και τώρα δρισκόταν έχτεθειμένο σ'τον άερα, νηστικό και ξεπαγιασμένο! 'Αλίμονο! 'Η δύστυχη μάνα του προσπαθούσε νά τ'ο φυσησει τήν πνοή τ'ης μεσ' σ'το στόμα του, σ'ά νάθελε νά τ'ο δώσει ένα κομμάτι απ' τήν ψυχή τ'ης, απ' τή ζωή τ'ης για νά μήν πεθάνει, για νά μπορέσει νά ζήσει... 'Ατυχη μάνα! τ'ο βλέπει πώς δέν θά ζήσει, κι όμως δέν άπελπίζεται! έξακολουθει τ'ο δύσκολο έργο τ'ης. Προσπαθει με κάθε τρόπο νά τ'ο ζεστάνει τ'ά παγωμένα μέλη του. 'Ο πατέρας καθισμένος άπόμερα, παρτηρούσε με βουρκωμένα μάτια τή σκηνή αυτή. Κάποτε έφερνε τή ματιά του και κατά τ'ο μέγαρο, κοιτούσε τ'ά φωτισμένα παράθυρά του, άκουγε τή μουσική και τ'ά τραγούδια και ψιθύριζε λόγια όργισμένα και δλαστήμιες, πού δέν διακρινόντουσαν. Σ'ε λίγο άκούστηκαν δήματα χορού πάνω σ'το πλούσιο σπίτι. Χόρευαν και γλεντούσαν, σ'ά νά γιόρταζαν κάποιο ευτυχισμένο γεγονός... Γέλια, έπιφωνήματα χαράς κ' εδθυμίας, φράσεις μισοκομμένες και διαφορούμενες έφταναν ως ταυτιά των δυστυ-

χισμένων πού ξεπαγιάζανε κάτω... 'Ο Στρατής τ'άκουγε όλα και κάθε τόσο τ'ά μάτια του πετούσαν σπίθες και φλόγες παράξενες κ' έμοιαζαν σ'ά δυό αναμμένα κάρβουνα. Συλλογιζόταν τ'ο σπίτι του εκεί κάτω σ'το χωριό, τή ζεστασιά του, τ'ο φαγι του... Πώς κατήντησαν... Κι αυτοί άπάνω έχουνε τ'ο θράτς και γλεντάν!... Τ'ο αίμα του ανέβαινε σ'το κεφάλι. Τ'ο βλέμμα του θόλωσε σ'άν από κάποια άπαίσια σκέψη... Σ'τη θέση πού δρισκόταν είταν ίκανός όλα νά τ'ά κάνει... Συγκράτησε τόν έαυτό του όσο μπορούσε και δοκίμασε τ'ο στερνό μέσο πού τ'ούμενε: Χτύπησε τήν πόρτα τ'ου πλούσιου σπιτιού. Περίμενε λίγο. Καμιάν άπάντηση. Ξαναχτύπησε π'ο δυνατά. Τίποτα. Τότε έπιασε τήν πόρτα και τήν έσειτε, τήν τράνταξε μ' όση δύναμη τ'ούμενε... 'Εκανε σ'άν τρελλός... 'Ο άνεμος πήρε τόν κρότο και τόν ένωσε με τ'ά ούρλιάσματά του παράγοντας έναν ήχο ανατριχιαστικό και φριχτό... 'Επ' τέλους ή πόρτα άνοιξε κ' ένας υπηρέτης φάνηκε:

— Τι έχεις, χριστιανέ μου, και χτυπάς σ'άν τρελλός τήν πόρτα, μεσ'άνυχτα!

— Άκουσε, παιδί μου, είμαστε πρόσφυγες! θά πεθάνουμε δώ-πέρα από τ'ο κρύο. Για μένα δέν με νιάζει, αλλά για τ'ά παιδιά μου και τή γυναίκα μου... Άστα νά μπουνε και νά κοιμηθούνε σ'ε μι'ά γωνιά. Στοχάτου τή θέση μας και λυπήσου μας!...

— 'Ωχ! άδε φέ και σείς. Μας παρασκοτίσατε. Τι σ'ας φταίμε μες αν είσατε πρόσφυγες! Άς μή φεύγατε. Σ'ιν είσατε τρελλοί... Τάφεντικά μου δέν χίνουν τόν καιρό τους με τέτιες δουλιές... 'Επειτ' αυτήν τήν ώρα διασκεδάζουν και δέν θά σ'ας αφήσουν νά τούς χαλάσετε τήν ήσυχία τους, κ' έτοιμίστηκε νά ξανακλείσει τήν πόρτα.

— Για τελευταία φορά σ'ε παρακαλώ, άσε μας νά μπουμε μέσα.

— Ούφ! με σκοτίσατε, μου γίνατε κουνούπι! 'Ορίστε! τώρα θά σ'ας δάλουμε και σ'τις πολυθρόνες! Δέν καθόσατε, λέω γώ, σ'τ' αυγά σας. Μή θέλετε και πουπουλένια στρώματα!... Άκαμάτηδες!...

— Πρόσεχε πώς μιλά, γιατί σ'τη θέση πού δρισκομαι δέν ζαίρω και γώ τί μπορώ νά κάνω!

— Τι; μά; φοδερίζεις κι ελας! Για κάτσε ήσυχα, μή φωνάξω τήν αστυνομία και σ'ε σπάσει σ'το ξυλό. Γουρούνια..., κ' εκλείσει όρμητικά τήν πόρτα.

'Ο Στρατής έπεσε σ'ά νεκρός πάνω σ'ε μι'ά πέτρα, βαριεστισμένος απ' όλα, άπελπισμένος... Τ'ο κεφάλι του πήγαυε νά σπάσει, τ'ο μυαλό του νά φύγει. Πώς δέν τρελλάθηκε, θαδμα! Τέτια σκληρότητα! τέτοιαν άναίδια! 'Α! άτιμοι, άτιμοι, ψιθύριζε κάθε τόσο. 'Η γυναίκα του, πού άκουσε έλη τή συζήτηση, καθόταν σ'ε μι'ά γωνιά άμλλητη, σ'άν αποδλακωμένη απ' τήν τόση δυστυχία, προσπαθώντας πάντα νά ζεστάνει τ'ο ξεπαγιασμένο παιδί τ'ης...

— Δέν μένει άλλο παρ'ά νά πεθάνουμε... Πέσε και κλάψε, καημένη γυναίκα! 'Οποιος ζήσει, έζησε! και λέγοντας αυτά, ο Στρατής έγειρε άπελπισμένος τ'ο κεφάλι και δέν έβγαλε πιά μιλιά. 'Η γυναίκα του καθισμένη άντίκρυ, τόν κοιτάζε μ' ένα βλέμμα χαύνο και ήλιθιο. Τά παιδιά του παγωμένα άποκοιμήθηκαν, έξδν απ' τ'ο μικρότερο πού σπαρτάριζε σ'την άγκαλιά τ'ης μάνας του λυώνοντας απ' τόν πυρετό και ξεφωνίζοντας σπαραχτικά. 'Ο άερας φυτούσε τώρα δαιμονισμένα, κ' ή σελήνη φώτιζε με τις άσημένιες άχτίδες τ'ης τ'ά παραμορφωμέν' από τ'ο κρύο πρόσωπα των απόκληρων τ'ης ζωής και τή νεκρωμένη πλάση. Πότε-πότε, άμα κόπαζε λίγο ο άνεμος, άκούγον-

ταν τὰ μουγκρητὰ κ' οἱ στεναγμοὶ τῶν δυστυχισμένων, ποὺ ξενυχτοῦσανε στὸ ὕπαιθρο...

Ξημέρωσε... Πέρασε ἡ ἀπαίσια αὐτὴ νύχτα... Ὁ ἄνεμος ἐξακολουθοῦσε, μὰ ἡ δυναμὴ τοῦ εἶχε λιγοστέψει. Ὁ Στρατὴς ξόπνησε πρῶτος ἀπ' τὴ νάρκη ποὺ εἶτανε ὀυθισμένος, τίναξε τὰ κοκκαλιασμένα καὶ ξυλιασμένα μέλη του καὶ σηκώθηκε. Ἡ γυναίκα του ἀντίκρι, μὲ τὰ μάτια ξυλιασμένα, βρισκότανε σὲ μιὰ κατάστασι ἀναίσθησις, σὰν τὸ μεθυσμένο ποὺ δὲν νιώθει τίποτα ἀπ' αὐτὰ ποὺ συμβαίνουν γύρω του. Τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά της εἶναι παγωμένο. Ὁ Στρατὴς πλησίασε καὶ τὸ κοίταξε. Εἶχε πεθάνει... Τὰ τρία ἄλλα: τὸ μεγαλύτερο εἶχε ξοπνήσει καὶ παρατηροῦσε παρῆξενά τὸν πατέρα του, τὸ δεύτερο εἶχε τρεμερὰ κ' ἐκνευριστικά: εἶταν ποντιασμένο, καὶ τὸ τρίτο δὲ μπορούσε νὰ σηκωθεί, γιατί τὰ μέλη εἶχαν ξυλιάσει: εἶχε πάθει παραλυσία... Ὁ ἥλιος φώτισε καλύτερα τὴ γύρω ἔχτασι. Ἐνας ἀπέραντος τάφος ἀπλωνόταν, ὅπου ἀκουγόντουσαν οἱ στεναγμοί, τὰ μουγκρητὰ, τὰ κλάματα κ' οἱ κραυγὲς τῶν ξεπαγιασμένων καὶ ποντιασμένων. Πόσοι εἶχαν πεθάνει!..

Τὸ ἀπόγεμα τῆς ἴδιας μέρας πολλοὶ εἶδαν ἕναν ἄνθρωπο, ποὺ κρατοῦσε στὰ χέρια ἕνα παιδί νεκρό, νὰ τραβᾷ γιὰ τὸ νεκροταφεῖο. Οὔτε παπὰς, οὔτε κανένας ἄλλος εἶτανε μαζί του. Μονάχα ἀπὸ πίσω τοῦ ἀκολουθοῦσε μιὰ γυναίκα, ξεμαλλiάρα, μὲ τὰ μάτια θγαλμένα ἀπ' τὶς κόγχες τους μ' ἕνα δῆμα ἡλθιο καὶ φρικιαστικό... Κ' ἡ φριχτὴ αὐτὴ συνοδία τραβοῦσε ἀργὰ καὶ λυπητερά...

Σαλονίκη

ΘΥΜΗΣ ΑΣΗΜΟΣ

ΤΟ ΚΑΜΙΝΙ

Εἶχα μιὰν ὥρα σχεδὸν ποὺ ἤμουνα ξαπλωμένος στὸ κρεβάτι καὶ δὲν κατόρθωνα νὰ κοιμηθῶ. Στριφογύριζα ἀδιάκοπα μ' ἀνησυχία. Μιὰ εὐχάριστη κούρασι κατεῖχε τὰ μέλη μου. Κύτταξα νόηλα τ' ἄστρα ποὺ τρεμόσβυναν στὸν οὐρανὸ σὰν ἀρωστημένα. Ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ παράθυρο χλιαρὴ πνεὴ τοῦ μπάτη χάιδευσε μεθυστικά τὸ πρόσωπό μου. Ἀπὸ μακριὰ ἐφθάνε τὸ ρυθμικὸ μουρμούρισμα τῆς θάλασσας... Ἐαφνικὰ σὰ νὰ σκοτείνιασε! Σήκωσα τὰ βλέμματά μου στὸν οὐρανὸ τ' ἄστρα κυττοῦσαν κουρασμένα ἀπὸ τὴ μονοτονία τῆς νύχτας: τὸ καμίνι ὑψωνόταν στὸν ἀπότομο βράχο του. Τὸ εἶδα λευκὸ στὸ μαῦρο βάθος τοῦ βουνοῦ. Ἦταν ἕνι καμίνι χτισμένο στὴν κορφὴ ἐνὸς μικροῦ λόφου. Δὲν ἦτανε γρομμισμένο, βρισκονταν ἀκέραιο. Χρόνια πολλὰ τώρα εἶχε μείνει ἀτείραχτο. Ὁ Χαντζὴς κάποτε μοῦ εἶπε τὴν ἱστορία του, ἱστορία σὰν παραμῦθι...

Χρόνια ἦταν περασμένα ἀπὸ τότε ποὺ φρικιάστηκε αὐτὸ τὸ καμίνι. Τὸ εἶχανε μαζικὸ ὁ γέρο-Φάλης κ' ὁ Κοτσογιῆς. Οἱ δύο τους μὲ τὴ βοήθεια τοῦ γιοῦ τοῦ Κοτσογιῆ τὸ χτίσανε, τὸ γιόμισαν πέτρες καὶ τ' ἀνάψαν. Ὅχτὼ ἀλάκρες μέρες ἡ φλόγα κατὰτροψε ἀχόρταγα τὰ γομάρια ποὺ τὶς εἶδαν. Στὶς ὀχτὼ ἀπάνω, βράδυ, τὸ βούλωσαν. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ γέρο-Φάλης εἶχε γείνει ἀφαντος. Τὸ χωριὸ ὑπολειψήθηκε τὸν Κοτσογιῆ καὶ τὸ γιοῦ του, γιατί φαινόντουσαν νὰ θέλανε ν' ἀποφεύγαν κάθε συζήτηση γιὰ τὸ γέρο-Φάλη, μὰ κανεὶς δὲν ἤξερε τίποτα θετικὸ καὶ σόφαιναν... Σὲ κάμποσες μέρες ὁ Κοτσογιῆς ἀνάψε τὸ καμίνι. Ἐννιακόσια καντάρια λογάριαι

τὸ χορίγκι καὶ ἦταν καταχαρούμενος. Τὸ βράδυ κέρασε τὴν παρέα στὴν ταβέρνα. Τὸ ρίξανε στὸ μεθύσι καὶ τὸ τραγοῦδι ἴσαμε τὰ μεσάνυχτα. Ἡ ὥρα πέραγε καὶ τὸ γλέντι ἐξακολουθοῦσε. Ἡ παρέα ἄρχισε ν' ἀρεῶνη. Ἄργα κατὰ τὰ μεσάνυχτα ἔφυγε ὁ Κοτσογιῆς μὲ τὸ Μαμαλοῦκο ποὺ εἶχαν μείνει τελευταῖοι ἀπ' ὄλους. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ βράδυ ἡ παρέα περιμένε τὸν Κοτσογιῆ στὴν ταβέρνα. Ἡ ὥρα περνοῦσε κ' ἐκεῖνος ἀκόμα νὰ φανῆ, Ἡ παρέα ἄρχισε ν' ἀνησυχᾷ γιατί ἔχανε τὸ γλέντι. Ἐφτασαν ἑννέα κ' ὁ Κοτσογιῆς πουθενά. Δυὸ-τρεις ἀπ' τὴν παρέα σηκώθηκαν κ' ἔφυγαν. Ὁ ταβερνιάρης κάθε τόσο ἐβγαζε ἀπ' τὴν τσέπη τοῦ γελέκου του τὸ ρολοῖ μὲ τὴ χρυσεὴ καδένα γιὰ νὰ πῆ τὴν ὥρα στοὺς ἀνυπόμονους πελάτες του... Ἐφτασαν οἱ δέκα... Μερικοὶ ἀπὸ τὴν συντροφιά παράγγειλαν ἕνα κατοσταράκι, γιὰ νὰ μὴ φύγουν ἔτσι... Ἦρθαν οἱ 11 κ' ἀκόμα νὰ φανῆ. Ὁ ταβερνιάρης ἄρχισε νὰ ἐτοιμάζεται γιὰ νὰ κλείσῃ τὸ μαγαζὶ γιατί δὲν εἶχε κανένα πελάτη κ' ὁ Κοτσογιῆς καθὼς φαινότανε δὲν θὰ ερχότανε ἀπόψε. Ἐαφνικὰ γοργὰ πατήματα ἀκουστήκαν στὸ δρόμο. Ὅλη ἡ παρέα γύρισε πρὸς τὴν εἴσοδο. Ἡ πόρτα ἀνοιξε ἀπότομα καὶ στὸ ἀνοιγμά της φάνηκε ὁ Γιάννης, ὁ γιοῦς τοῦ Μαμαλοῦκου. Ἡ συντροφιά ἔμεινε μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα...

—Τι τρέχει μωρέ; ρώτησε ὁ Μαμαλοῦκος.

—Νὰ τώρα δὲ πατέρα, σὰν πῆγα νὰ σηκώσω τὰ δίχτυα στὸ Καλαμί-
τοι... βρήκα πνιγμένο τὸ γέρο-Κοτσογιῆ, εἶπε λαχανιασμένος ὁ Γιάννης!

—Τι λὲς μωρέ;

—Ναί, πατέρα, κεῖ ποὺ ἀλάργεψα λίγο, τὸ κουπί μου χτύπησε σὲ κάτι ἀπάνω. Νόμισα πῶς ἦταν καμινιὰ κολοκύθα. Σήκωσα τὸ φανάρι καὶ φώτισα γιὰ νὰ εἶδῶ τί εἶναι, εἶδα ἀνάσκειλα τὸ γέρο-Κοτσογιῆ μὲ κουρελιασμένα ρούχα καὶ τὰ μούτρα μπλαβωμένα σὰν ἀπ' τὸ ξύλο... Καὶ φαινόταν σὰ νὰ κύτταξε κατὰ τὸ καμίνι στὸν οὐρανὸ... Νὰ σοῦ πῶ, πατέρα, φοβήθηκα ὅσο ποτὲ μου γιατί κείνη τὴ στιγμὴ μοῦ φάνηκε σὰ νάκουσα μιὰ βουὴ μακρυνή, σὰν τὴ βραχιασμένη φωνὴ του..., κ' εἶδα τὸ καμίνι νὰ βγάξῃ φλόγες καὶ καπνοὺς σὰ νὰ καιγότανε!

—Τι λὲς μωρέ; εἶσαι στὰ καλά σου ἢ πᾶς νὰ πῆς πῶς ξεβρουκολάκιασε ὁ γέρος; φώναξε σὰ θυμωμένος ἕνας ἀπ' τὴν παρέα.

—Ὅχι, μάρμπα Δημήτρη. Τὴν ἄκουσα καθαρὴ. Δὲ γελάστηκα.

—Καὶ τώρα ποῦ τὸν ἄφισες τὸ γέρο—Κοτσογιῆ; ρώτησε ὁ γέρο—
Μαμαλοῦκος.

—Κεῖ κοντὰ στὸ καμίνι. Στὸ χάνι τοῦ μάρμπα—Θόδωρα.

—Τι λέτε ὅς παιδιὰ, πάμε ὡς ἐμεῖ... Δὲν εἶναι μακρυνά.

—Ναί, ναί πᾶμε. Κι' ὄλοι μαζί ξεκινήσανε. Στὸ δρόμο ὁ Μαμαλοῦ-
κος πλησίασε τὸ Γιάννη καὶ τὸν ἐρώτησε μὲ τρόπο.

—Στ' ἀλήθεια εἶπες βρὲ πῶς ἄκουσες φωνὲς ἀπ' τὸ μέρος τοῦ καμινιοῦ ἢ μᾶς καὶ σοῦ φάνηκε;

—Ὅχι, πατέρα! Τ' ἄκουσα καθαρὸ καὶ εἶδα καὶ τὶς φωτιές.

—Γιὰ ἀκοῦστε βρὲ παιδιὰ! ἄρχισε ὁ γέρο—Μαμαλοῦκος. Μπορεῖ νᾶνε κ' ἀλήθεια ὅσα μᾶς εἶπε ὁ Γιάννης καὶ νὰ μὴ γελάστηκε. Ἐφές, σὰ φύγατε εἶς καὶ μείνα γὼ μὲ τὸν Κοτσογιῆ παρήγγειλε μιὰ μισὴ κ' ἤπιαμε. Ὁ γέρος μέθησε κ' ἄρχισε νὰ τραγουδάῃ καὶ πότε—πότε ἔλεγε κάτι ἀσυνάρτητα μπερδεμένα λόγια ποὺ διέκοφτε μὲ γέλια. Συχνὰ τοῦ ἔξφευγε ἡ φράση;

—Μωρ' σὰ δαδὶ φούντωσε ὁ γέρος σὰν τέλειωσαν τὰ γομάρια.. Τσοῦγκ-

ρα να πιούμε... Γειά σου γέρω—Φάλη..... Κάτι είχε κάνει φαίνεται ο δυστυχημένος και γι' αυτό δεν είδε προκοπή...

Η παρέα έφτασε στο χάνι του κυρ—Θόδωρα που είχανε το πτώμα του γέρω—Κοτσονή. Ήτανε μπλάβος στο μαύρο και φαινόταν τρόμος μεγάλος κι' αγωνία ζωγραφισμένα στο πρόσωπό του. Ύστερα πήγαν κοντά στο καμίνι, στο καλύβι που έμενε ο Κοτσονής με το γυιό του. Δε βρήκανε κανένα μέσα. Τα λίγα πράγματα ήτανε σκόρπια δώ και κει... Κι' από τότες πρόστεσε, ο χαντζής σ'άν τέλειωσε τη δήγησή του, μερικοί άλαφροίσκιοτοι βλέπουνε ταχτικά το καμίνι να βγάξη φλόγες, κι' άκουνε τη φωνή του γέρω—Φάλη από μακριά: Θα σ'ας κάψω όλους. Στάχτη να γενήτε.

Κύτταζα κουρασμένα στον ουρανό. Ένα σύννεφο μαύρο κυλούσε άργά-άργά σκεπάζοντας τ' άστρα σ'ά μεσ' τη θλίψη... Ξαφνικά τρομαγμένος πετάχτηκε στο κρεβάτι μου. Μου φάνηκε πώς είδα μαύρους καπνούς να σκεπάζουνε το καμίνι πέρα μικρούα στον άπότομο βράχο του. Οί κόκκινες γλώσσες ξεπηδούσανε μέσ' από τους καπνούς. Με γουρλωμένα μάτια, γεμάτος φρίκη, κύτταζα όταν ξαφνικά άκουσα μιá βραχνή μακρυνή φωνή, σ'ά να έβγαινε απ' τα βάθη τής γής:

—Θά σ'ας κάψω όλους σας! Στάχτη να γενήτε!

Μάρτης 1923

ΡΕΝΟΣ ΦΛΥΣΚΟΥΝΗΣ

ΑΔΕΛΦΟΣ ΥΝΗ

Χαρισμένο στον αγαπημένο μου φίλο ΖΗΣΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Με βία σύρτηκε ανάμεσα στα ματωμένα πτώματα. Οί όβιδες κι' οί σφαίρες θερίζανε. Δεν τολμούσε να σηκώσει το κεφάλι γιατί στάφτιά του σφυρίζανε το βόλια. Ένας φριχτός κρότος τον ξεκούφαινε. Τα μηνίγια του χτυπούσανε δυνατά. Σιμά του όρθός κανένας δε φαινόταν, οί σύντροφοί του είχανε τραβηχτεί πίσω κ' οί έχτροί για δέφτερη φορά λημμυρίζανε. Τρεις φορές παίχτηκε το φρικτόδικο, αιματηρό άφτό παιγνίδι κι' ό τόπος τρίδυπλο πτωματένιο μαντύα φορούσε. Τα κανόνια με λύσσα ξερονούσανε φλόγες και μπάλλες κι' ό κεραυνόδικος κρότος έσμιγε με το στρίγγλισμα των ντουφεκιών, λές κι' όλα τα ζωτικά κ' οί διαβόλοι ουρλιάζανε. Ο Άγέρας βαρύς βρωμούσε θειάφι. Σύννεφο καπνού αντίγραφε την άτμοσφαιρα και μιá στιγμή ήφριχη πάγωνε το αίμα. Είχε τη δεξιά του παλάμη σπασμένη και τα δάχτυλά του σαν κουρέλια κρεμόντανε, ένφ το αίμα άχνίζοντας έτρεχε απ' άφτά. Με τάριστερό χέρι και τον άγκώνα του σπασμένο σερόντανε ανάμεσα στα σπαρμένα πτώματα, μέσα σε λίμνες πυχτό, παγωμένο αίμα. Γύρευε μιá προφυλαγμένη θέση να δέσει το χέρι του.....

Μουγκά ξεφρονητά βγαίνανε ανάμεσα απ' τα πτώματα και κάπου, κάπου κανένα χέρι ανοιγόχλεινα σπασμοδικά χουφτώνοντας το μολεμένο άγέρα. Έκει ξαπλωμένοι έχτροί και φίλοι άγκαλιασμένοι είτανε στον αιδώνιο ύπνο. Φορές, φορές κλείνοντας με τρεμούλα τα μάτια, έχωνε το κεφάλι του να προφυλάχτει απ' τις σφαίρες ανάμεσα σε κομματιασμένα κεφάλια με σκόρπια μυαλά και σ' ανοιγμένες κοιλιές. Το πρόσωπό του άγγιζε συχνά σε λουριδες ζεστό κρέας αιματόβρεχτο κ' οί τρίχες του όρθώνονταν από φρίκη. Τα ρούχα του σκαλώσανε σε πλευρά ξεπεταγμένα και κόκκαλα γυμνόσασκα. Το άμ-

πέχονο και το παντελόσι του πορφυροβαφτήκανε και τα μαλλιά του βυραίνανε μεκομάτιαμαύρο, πυγμένο αίμα. Χαμοσέρονταν αιματοκυλιούνταν προχωρώντας άργά. Βρήκε κάπου μιá προφυλαγμένη στενούρα ανάμεσα σε στιβαγμένα πτώματα. Μπήκε... μιá άνατραχίλα τουγκείσε τα μάτια, μιá και κάτω απ' τα βλέφαρα ή ίδια εικόνα ζωγραφιζόντανε..... Ένα πτώμα βρισκονταν άνάσκελα μ' ανοιγμένα τα πλευρά κι' άπάνω του ένας πεσμένος με την κοιλιά, με μιá τρομαχτική πληγή στην πλάτη, είχε το κεφάλι του χωμένο στα πνεμόνια του πτωμάτου, που γυμνά κοκκινίζανε. Τότες ξεφυγούσε κι' απ' την άγωνία του θανάτου δάγκανε τα πνεμόνια του πεθαμένου, ένφ τα χέρια του σπασμώδικα σφίγγανε αιμάτινες λάσπες..... Συγκέντρωσε όλη του τη δύναμη κι' άνοιξε τα μάτια. Τώρα είτανε εθαμένος, μιá στο τελεφταίο του σπαρτάρισμα το κεφάλι του έγυρε πλάγι κι' ανάμεσα στα δόντια του τα σφιγμένα κρεμότανε μιá λουριδα κοκκινογάλαζου πνεμονίου. Πνίγοντας τη φρίκη του κάθησε δίπλα πασχίζοντας με τόνα του χέρι να τυλίξει με κουρέλια τη σπάσμένη παλάμη. Ξαφνα μιá όβιδα έσκασε σημά ανάμεσα στα πτώματα με μιá λάμψη άστραπής. Συντρίμια σάρκες και κόκκαλα σκορπιστήκανε γύρω και πόδια χέρια και κεφάλια άναπηδήσανε στον άγέρα. Ψιλή βροχή αίματου ράντισε τα κουφάρια. Τα θρυμματισμένα κόκκαλα μπήκανε στα κορμιά των σωριασμένων μ' όρημ κ' οί λαβωμένοι πεθαίνανε μ' ένα πλευρό περασμένο στην κοιλιά τους ή ένα κόκκαλο χεριών στο λαρίγκι. Ένα κομάτι όβιδας χτύπησε μόρμη στον όχτο τής στενούρας θρυμματίζοντας ένα κρανίο σκοτωμένου. Δεν πρόφτασε να φυλαχτεί ό λαβωμένος κ' ένα σουβλερό κομμάτι κεφαλιού μπήκε στ'άλλο γερό του χέρι. Το αίμα άνόβρυσε μόρμη απ' την καινούργια πληγή. Η Δύναμή του έσβυνε... Κύταξε γύρω του άπελπισμένος με ματιά άπλή που σιγόσβυνε και λιγοθύμησε.

Τόν ξύπνησε μιá ζεστή άνάσα που του πύρωνε το πρόσωπο στην κρυάδα του δειλινοϋ. Δίπλα του ένας καθημένος του τυλίγε με πανιά τις πληγές. Κύταξε άποχαμένος το σύντροφό του. Είταν έχτρος!

Η στολή του είτανε ξεσκισμένη, γιομάτη αίματα. Πρόσεξε πιότερο κ' είδε μες το θαμπόφωτο πώς τα πόδια του είτανε κομένα και τυλιγμένα σ' αιματόβαφα κουρέλια.

Η νύχτα πλάκωσε. Τα κανόνια πάσανε. Στην άπέραντη σιγαλιό άναστενάγματα μουγκά πλανόντανε στη νεκρόπολη. Άνάμεσα στα πτώματα οί δυό έχτροί λαβωμένοι περσάνε τη νύχτα με μουγκή σιωπή. Δεν είχανε την ίδια γλώσσα μιá οί ψυχές του μιλούσανε κι' όταν ό έχτρος ένιωσε σιμά του στην κρυεράδα τής παγωμένης νύχτας το σύντροφό του να τρέμει τον σφιχταγκάλιασε με τα γερά του μπράτσα κ' έτσι άγκαλιασμένους τους βρήκε ή άβγή.

Ο ήλιος λαμπερός άψήλωσε μεγαλόπρεπα. Τίναξε τη δροσιά απ' τα ρούχα του και σηκώθηκε πάνω ό λαβωμένος. Αιματόβρεχτη εικόνα άνατριχαστική ξετυλιγόντανε στα μάτια του. Μιá πλατιά κυματιστή κορμοθάλασσα πλημμύριζε τον κάμπο. Έδώ το κύμα της σηκωνούτανε ψηλά στηβάζοντας κουφάρια κ' εκεί άνοιγε χαώδεια βάραθρα. Συντρίμια κορμών βρισκόντανε σκορπισμένα σαν πλεούμενα ναβάγια στη σωματένια θάλασσα κοκκινόμαβρος πιχτός άφρός σεφάγωνε τις κορφές των άνθρωποκορμιάτων κι' όρνεα σύγγεφο πυκνό πλακώνανε. Άνάμεσα στα πτώματα σερόνταν οί πληγομένοι. Ο άπέραντος κάμπος άστραφτε στις αχτίδες του ήλιου σ'ά χυμένο χρυ-

σάφι στη γίς τῆς φρίκης. Ἀνατρίχιασε ὁ λαβωμένος κ' ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὸ πωτήρα ἔχτρο πὺ σωργιασμένος μὲ τὰ κομένα πόδια τὸν κυτοῦσε μὲ παρακάλιο. Τὸν κύτταξε μ' ἀγάπη κι' ὁ λαβωμένος κι' ἔσκυψε.

Μέσα στὴν πλατιὰ νεκροθάλασσα στὴ φοριτὴ ἀπάνθρωπη εἰκόνα τῆς ἔχτρας μιὰ ζωντανὴ ζουγράφια ἀγάπης καὶ συναδέλφωσης φωτίσανε τοῦ ἥλιο οἱ ἀχτίδες

Ὁ Λαβωμένος κουβαλοῦσε στὸν ὄμο του τὸ σακάτη ἔχτρο!

13-5-23

ΠΛΑΣΤΗΣ ΓΚΡΕΜΙΣΤΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

- Ἀπόφεν ἐξενύχτισα στὴ βάρδια τοῦ σπαθιῶνε,
καὶ τὸ πουρνὸν ἀσκώθηκα κι' ἐπῆρα τ' ἄρματά μου,
καὶ πῆρα τὰ σκυλλάκια μου τὰ γαλανὰ καὶ τὰ σπαρα.
Κ' ἐκεῖ ποῦ τὰ τρογύριζα στὰ ἐβλογμένα ὄρη,
μοῦ βγάλαν τὰ σκυλλάκια μου μιὰ πλουμισμένη κόρη.
—Μάβλησε τὰ σκυλλάκια σου μὴ φᾶνε με τὴ Μάρω.
—Ἐμένα τὰ σκυλλάκια λαγούς καὶ λάφια βγάνουν,
καὶ ἀπὸ τέτοιες λίγερές ποτέ τους δὲ δαγκάνουν.
Κ' ἡ μάνα της τὴ βίγκλιζε ἀπ' ὄριο παρεθύρι.
—Μάρω ἐπλυνες κι' ἀπόπλυνες καὶ πίσω δὲ διαγέρνεις.
—Μανν' ἐπλυνα κι' ἀπόπλυνα καὶ πίσω δὲ διαγέρνω,
ὁ κνηγὸς ποῦ μ' εὔρηκε δὲ μ' ἄφησε νὰ φύγω.
—Ποῖος εἶν' αὐτὸς ὁ κνηγὸς ποῦ σ' ἐπιασέ στὰ βράχια,
καὶ δὲ φοβᾶται τὸ Θεὸ τὰ δώδεκά σ' ἀδρόφια;
—Μὰ ὄχι πῶχω δώδεκα, μὰ νᾶχα καὶ σαράντα,
ὄλους τοὺς ἀπαράτουνα, νὰ πάρω αὐτόνε γι' ἄντρα.
Τὴ δειράνε κ' οἱ δώδεκα τὴν ἔδειρε κ' ἡ μάνα,
καὶ μπρὸς στὸ γύρισμα μερὸς ἡ κόρη ἐψυχομάχα.
Κ' ἡ μάνα της μπαζόβγαίνε καὶ τήνε κρουφοκλαίει.
—Μὰ πές μου, πές μου Μάρω μου τί ὄουχα νὰ σοῦ βάλω;
—Μὰ βάλτε μου τὸ γάντζινο μὲ τὸ μεγάλο τάγιο,
ποῦ μὲ καταραστήκετε στὸν Ἄδη νὰ τὸ βάλω.

ΤΑ ΜΑΤΙΑ

ΔΙΣΤΙΧΑ

Γι' αὐτὰ τὰ μάτια τὰ γλυκὰ δυὸ μάγους θὰ ρωτήσω,
νὰ ἰδῶ, ἂν μ' ἀγαποῦν πιστά, νὰ μὴ σ' ἀλημονήσω.

Τέσσερα μάτια παίζουνε, τὰ δυὸ χαμογελοῦνε,
ἔχουνε πόνο στὴν καρδιά καὶ δὲν τὸ μολογοῦνε.

Μάτια ποῦ χαμηλώνετε μὲ τὴν ταπεινοσύνη,
περικολῶ σας κάμετε γιὰ μένα ἔλεημοσύνη.

Ποῖος εἶδε τέτοιον πόλεμο νὰ πολεμοῦν τὰ μάτια,
χωρὶς μαχαίρια καὶ σπαθιὰ νὰ γένωνται κομμάτια.
Τὰ μάτια σ' εἶνε πέλαγο π' ἀγέρας δὲν τὸ πιάνει.
Χαρὰ στὸ νάφτη ποῦ θὰ βρῆ μέσα σ' αὐτὰ λιμάνι!

Ἀπ' τὴ συλλογὴ τοῦ Σπύρου Καβάσιλα.

Τοῦ PIERRE LOUYS

ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΑΣ

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ

Ἐγδύθηκα γιὰ νάνεβῶ
πάνω σάφτὸ τὸ δέντρο
τὰ πόδια μου τὰ δάγυμνα
τὴ φλούδα του ἀγκάλιασαν
τὴ νοτερὴ καὶ λεία.
Τὰ πέδιλά μου ἀνάλαφρα
στοὺς κλάδους του πατήσαν.
Ψηλά, πολὺ ψηλά,
καὶ κάτω ἀπὸ τὰ φύλλα
στὸν ἴσκιό τὸ δροσάτο,
—μέσ στὴ φωτιὰ τῆς λαύρας—
ἐβαθαλίκεψα ἀπαλὰ
μιὰν ἀκοιρὴν διγάλα
κοιτώντας μέσα στὸ κενὸ
τὰ δάγυμνά μου πόδια.
Βροχὴ εἶχε πέσει ἀπὸ βραδὶς
κιάκομα ἐπέφτανε νεροῦ

στὸ δέσμα μου σταλαγματιῆς
ἠδονικὰ κυλώντας.
Τὰ χέρια μου γεμίσανε
πάνω τους ἀπὸ μούσκλια,
τὰ δάχτυλα τῶν ποδαριῶν
τὰ πιὸ τρανὰ, ἐκοκκίνησαν
ἀπ' τὰ πολλὰ λουλούδια.
Ἐνωθα μὲς στὰ σκέλια μου
τὸ δέντρο ἄφτὸ τὸ αἰθέριο
νὰ ζωντανέβῃ μονομιᾶς
καθὼς ἀνάμεσά του
ὁ ἄνεμος περνοῦσε
τότε περσότερο κἐγὼ
τὰ σκέλια μου σφαλοῦσα
καὶ τάνοιχτὰ τὰ χεῖλια μου
στὴ ράχη του κολουῦσα
τὴ χνουδωτὴ ἐνοῦ κλαριοῦ.

ΚΩΣΤΑΣ ΡΑΔΙΝΟΣ

PAUL VERLAINE

Ἀπὸ τῆς "ROMANCES SANS PAROLES"

ΑΡΙΕΤΤΕΣ ΟΥΒΛΙΕΣ

Il pleut doucement sur la ville
A. RIMBOUD

Κατὶ κλαίει μου στὴν καρδιά,
Καθὼς βρέχει πᾶ στὴν πόλη,
Ποιὰ εἶνε αὐτὴ ἡ βαροθυμιά
Ποῦ τροπάζει μου τὴν καρδιά;
Γλυκὴ θροῖνε τῆς βροχῆς
Πὰ στὶς στέγες καταγίς!
Ὡ! γιὰ μιὰ καρδιά ποῦ πληττει
Τὸ τραγοῦδι τῆς βροχῆς.
Κλαίει ἀναίτι ἀστὴν καρδιά
Π' ἀηδιάζει. Πῶς! Καμιά
Προδοσιά. Αὐτὸ τὸ πένθος
Εἶν χωρὶς αἰτία καμιά.
Καὶ βαρύτερη εἶνε ἡ θλίψη
Σὰν δὲν ξαίρεις τὸ γιατί.
Ἐχτρα, ἀγάπη ἂν κι ἔχουν λείψει,
Τόση ἔχει ἡ καρδιά μου θλίψη!

Μετὰφραση

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΓΙΟΥΛΗΣ

ΑΡΝΗΣΗ

(Καινούργια Σονέττα)

Ὡ! γυναῖκα, τοῦ κάκου θάπροσμένεις...
Ἀπ' ἀπόψε ἡ κλίνη σου θὰ φορῆ μόνη
ἀπὸ πλάνες ἐλπίδες γλυκασμένη...

Δὲ θὰ ῥθῶ κ' ὅτι μᾶς ἐνώνει
ἡ ἀγάπη σου στεῖρα ἄς ὀργώνει
τὰ ἐντὸς σου κ' ἄς σκίζει λυσασμένη

Δὲ θὰ ῥθῶ κ' ἡ νύχτα θὰ διαβαίνει
κ' ἡ ὀργή σου τὰ μάτια θὰ φωτίσει
κ' ἡ ἀποθυμιά σου ὀρθὴ καὶ ξαναμένη
θὰ σοῦ σπαράξει τὸ σῶμα ποῦ σ' ὀρίζει!

Τὴν αὐγὴ θὲ νὰ σβύσῃ τὸ καντῆλι
καὶ τότε σὺ θὰ κλάψῃς ματωμένη
ἀπ' τὶς νυχτιές σου Σιωπηλὸς ὁ ὀρθρος
θὰ σὲ ἰδῆ ἀπὸ τὴ λύπην ἀγιασμένη
τὴν ἴδια ἐγὼ στιγμὴ θὰ στέκω ὀλόρθρος
πρὸς τὴν αὐγὴ μὲ σφιγμένα χεῖλη...

Ἀθήνα

ΤΑΚΗΣ Ε. ΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

«Την ώρα της νυχτός αυτή
«τοχαζεται τ' ατι, περνα δεν πατει
«κανένα στρωμένο κουφари
«βροντή που ταραζει τους βραχούς
[κι αναρια
«σκορπας αρμονια φριχτη
«στου ολεθρου το δειπνο
βουβασου την ώρα της νυχτός αυτή
«τα ωχρα παλικαρια κοιμουνται
[τον υστερονυπνο

Να τὸ «σκολλιο» ποιος μπορεί να ρηθῆ το λυρισμοῦ, τὴν ομορφία του τὴν ἀπλῆ. Ποσο ομορφα μᾶς περιγράφει τὴν εἰκόνα ποσο μᾶς μαγεβεῖ τραβώντας μᾶς στους τοποὺς τῆς φαντασίας του, θυμίζοντας μᾶς τὰ μικρὰ μᾶς τὰ χρονία, τὶς ἀφελείες, τὶς τρελλές, τὴν ομορφὴ φύση. Νὰ «Τὸ μεσημερι» πὺ κάποια Γρουπάρειο τεχνὴ μᾶς θυμίζει. Ἐπειτα «Ἡ κίτρινη πεταλούδα» πᾶχει ἐνα γλυκο λυρισμο. Ἀπ' τὸ μελλοθανάτο ἀλιμονο, τίποτα δὲ βγαλαμε ἀπο τὸ ἰντερμεντιο ἀφτο τοῦ βιβλίου. Λογία πολλὰ γιὰ νὰ γιομίζει τὸ χαρτί γιὰ νὰ γίνονται μολικὸι στιχοί. Μὰ γιὰ τὸς περὶτολογίες; ὄλο ἀφτο μπόρουσε νὰ περιοριστεῖ σὲ λίγους στιχοὺς, σφιχτοδεμένους τεχνικὸς κ' εἶσι νὰ γίνῃ ὁ μελλοθανάτος ἀξίος προσοχῆς. Τὸρα βαριεταί κανεὶς νὰ διαβαζει λογία χωρὶς οὐσία. Στὴ συλλογὴ «Με τῆς φλογερας το σκοπο» βρισκεῖ κανεὶς καμπόσους στιχοὺς πὺ εχουνε λιγο ἀπ' τὴ χαρὴ τοῦ δημοτικὸυ τραγουδίου. Ὁμῶς γενικὰ δὲν πετυχαίνει τὸ Δημοτικὸ τραγουδι πὺ δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκόλο. Ἐχουμε τὴ γνώμη πὺς δὲν ταιριάζει σ' ἐναν τεχνιτὴ νὰ καταπιανεται τὸ εἶδος τοῦ Δημοτικὸυ τραγουδίου καὶ γιὰ τὸ φανταζομαστε πὺς θὰ μπορεση νὰ πετυχεῖ τελειότερη μορφή καὶ γιὰ τὸ καλονπὶ τοῦ Δημοτικὸυ τραγουδίου εἶνε πολὺ περιορισμένο καὶ μᾶς ἔδωσε ὅτι μπόρουσε. Στὸ τραγουδι «Ἑλλάδα-Ἑλλάδα» σὰ νὰ ξεφεβγει ὁ ποιητὴς σὲ κάποιο ἀνωτερο λυρισμο ὁμῶς χωρὶς νὰ τὰ βγαλεῖ περὰ καὶ βεβία νὰ μᾶς παρουσιασει κατὶ ἀξιο λόγου στο σύνολο τοῦ. Πὺ καὶ πὺ κάποια φράση κάποιο στιχο ξεχωρίζει κανεὶς ὁμῶς ἀφτος χάνεται μέσα σὲ ὄλοτελα ἀδύνατο σύνολο τὸν ποιημάτων. Γενικὰ ἡ ποιησὴ τοῦ Σπεραντσα εἶνε κατὶ καὶ μᾶς ξαφνίζει πὺν βραβεφτῆκε σὲ διαγωνισμο Παρνασσοῦ ἀφου εἶνε κατὶ. Θὰ τοῦ συστηνίμε νὰ περιοριστεῖ στὴν περιγραφικὴ ποιησὴ, νὰ προσεχει πιότερο στὴν τεχνικὴ ἐπεξεργασία τοῦ στιχοῦ τοῦ πὺ εἶναι τὶς πιότερες φορές ἀδύνατος καὶ μὲ ἀσυνώρητες χασμῶδιες καὶ ἰδιαίτερα τούτο ν' ἀποφεβγει τὰ παραγεμισμάτα πὺν χάλανε ἀντὶ νὰ σιαχνονε. Κλείνοντας τὴ σημειουσουλά μᾶς ἐκφραζουμε τὴν ἐφκὴ στο μέλλον ὁ Στ. Σπεραντσα κατὶ κάλο νὰ μᾶς παρουσιασει τόσο, πὺ νὰ μὴν εἶνε ἀξιο βραβείου Παρνασιακῶν διαγωνισμῶν.

ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ «ανοιξιατικο ἀγερὶ» 1922

Νὰ μὴ συλλογὴ ποιημάτων ἐξαιρετικὰ ἀξιοπροσεχτῆ. ὁ Ρῶτας ἀναφισδητῆτα εχει μέσα τοῦ λυρισμο πολὺ γλυκο τόσο πὺ ὄλα σκεδον τὰ τραγουδιὰ τοῦ νᾶνε ομορφα καὶ νᾶχουνε τὴ γλυκαδὰ πὺ τὸς εἶνε ἀπαραίτητὴ γιὰ νὰ σταθονε ὁποσδηποτε δίπλα στα τετιῶ εἶδους δημοτικὰ μᾶς τραγουδιὰ. Ὁ Ρῶτας μεταχειριζεται γενικὰ καλὸ στο μέτρο καὶ στὴ μορφή τοῦ εἶδος τοῦ δημοτικὸυ μᾶς τραγουδίου, πὺ πλησιάζει τὴ χαρὴ τοῦ καὶ τὴ γλυκαδὰ τοῦ σ' ἐνα ἀξιεπαινο κὶ ἀξιοπροσεχτο δαθμο. Τὸ Δημοτικὸ μᾶς τραγουδι μὲ τὶς πολιποικίλες μορφές τοῦ δὲν εἶνε τόσο ἐφκόλο στὴν τεχνὴ τοῦ, ὅσο μὲ πρῶτὴ ματὰ μπόρει νᾶμας φανεῖ. Τὸ Δημοτικὸ μᾶς τραγουδι κλείνει μέσα τοῦ μὴ μὲγαλὴ τεχνὴ καὶ εἶνε πλημμυρισμένο ἀπο τὸ αἰσθημα πὺ

ἐνας ὀλακαιρος λαὸς τοῦ εχει δῶσε. Θὰ βρεῖς σ' ἀφτο ὄλη τὴ χαρὰ, ὄλο τὸν πονο, τὸν ἠρωῖσμο, τὴν ἀγαπὴ τοῦ γλυκο ντερτι, μᾶς ὀλοκαιρης ἐποχῆς μᾶς. Γιαφτο τὸ λογο εχουμε καὶ τὴ γνώμη πὺς ὁ τεχνιτὴς πὺν καταπιανεται τὸ εἶδος ἀφτο τῆς τεχνῆς, δὲν εχει νὰ μᾶς δῶσει τίποτα τὸ ἀνωτερο ἀποτὶ ἴσα μὲ σήμερα μᾶς ἔδωσε ἐνας λαὸς σὲ μὴ ἐποχὴ μαλιστα σ' ἐποχὴ πὺν τὸ αἰσθημα γιὰ κάποια ἰδεολογία ἀνωτερὴ κυριαρχουσε περὰ γιὰ περὰ ὀριμασμένο καὶ γιγαντωμένο γιὰ τὸ μὲγαλο ἀγωνα, τῆς ἐξυψωσῆς καὶ τῆς λεπτειας ἀπο φριχτο δεσμο. Ὁ Ρῶτας θεδαία δὲν προσφερει τίποτα παραπανου ὄυτε εχει ὑποθετομε τὴν ἀξίωση νὰ δῶσει κατὶ παραπανου ἀποτὶ εχουμε στο εἶδος ἀφτο τῆς τεχνῆς ὁμῶς ἀν κατὶ παραπανου δὲ δίνει φτανεῖ πολλὰς φορές τὴν ἀνωτερὴ κλίμακα τῆς τεχνῆς ἀφτῆς τοῦ Δημοτικὸυ μᾶς τραγουδίου, γιὰ τὸ δὲν τοῦ λειπει ὄυτε τὸ αἰσθημα ὄυτε ἡ τεχνικὴ ἀποδοτῆ. Δετὸ ομορφία καὶ γλυκαδὰ:

« ὄλα τὰ ποτάμια στο γιάλο κυλανε
« κὶ ὄλα τὰ τραγουδιὰ στὴν ἀγαπὴ πανε
« τὸ τραγουδι κλωθεῖ καὶ γυρίζει
« λέει: «ἡ ἀγαπὴ χαρὸ δὲ γνωρίζει»

Ἡ συλλογὴ ἀφτῆ τοῦ Ρῶτα εἶνε ἐκεῖνο τὸ κατὶ τὸ ἐξαιρετικὸ πὺν μπόρει νὰ περιμένει ἡ τεχνὴ τῆς Δημοτικῆς μᾶς ποιησῆς ἀπὸ ἐναν τεχνιτῆ. Νὰ πὺς μὲ λίγα λογία δίνει μὴν ὄραία εἰκόνα γιὰ τὴν ἀνοιξί:

« Τ' ἀγερὶ πῆρεν ἀρωμα κὶ ὁ τοπος πῆρε χρωμα
« λαλήσε ὁ κούκος στα βουνα κὶ ὁ κορδαλος στα ουρανια
« κ' ἡ μελισσα ζουζουνισε στ' ἀφτὶ τοῦ κρινου κ' εἶπε:
« ἀποψε ὁ θεὸς κατεδῆκε στὴ γῆ μᾶς ἐρωτιαρῆς!

Τετὶα εἶνε ὄλα τοῦ μπόρει νὰ πει κανεὶς: μυρίζουνε τὸ θυμαρὶ τῶ βουῶνε μᾶς εχουνε μέσα τοῦ τὴ δροσία, τὴ χαρὴ, τὴν περισιὰ λαμπραδὰ καὶ γλυκαδὰ τῆς χωρᾶς μᾶς. Ἀκόμα ὄυτε νὰ φιλοσοφει ξίχναει, ὄπως στὸν «ἐλάτο τοῦ κατακορφοῦ» πὺν λέει.

« Ψῆλα ἀν ἀνεβεις, ἐλάτε, πὺς γυραν τὰ κλαρὰ σου
« πὺς σὲ γονατισε ὁ καιρος καὶ τὸ δαρι τὸ χιονι!
« Δε μὲ γονατισε ὁ καιρος καὶ τὸ δαρι τὸ χιονι,
« παρα μὲ ρημάξε ὁ καῖμος τ' ἀστρου πὺν δὲν τὸ φτανῶ
« τὸ δλέπω ἀγγῆν ἀβγερῖνο καὶ ὄραδι ἀποσπεριτῆ!

Καταντὰ νὰ μὴ δρῖσκουμε τίποτα νὰ φεζουμε σ' ἀφτο τὸ διδλι. Εἶνε ἀκόμα κὶ ομορφοτυπωμένο καὶ στὴ γλώσσα τοῦ πολὺ κανονικὸ.

P. X.

Μ. ΒΑΛΣΑ — «Ἐπουργικὸ συμβούλιο» (Σκηρικὴ χοροῖδία μονόπραχτῆ).—Τυπογραφεῖο Μ: Μαντζεβελάκη. Ἀθήνα 1923.

Οἱ ὁμογενεῖς διανοούμενοι τοῦ ἐξωτερικοῦ ὄχι μόνᾶχα δὲν ὑστεροῦνε καθόλου ἀπὸ τοὺς ἐδῶ μὰ πρῶτοστατοῦνε στὴν καλλιέργεια τόσο τῆς τέχνῆς ὄσο καὶ τῶν καινούριων ἰδεῶν πὺν οἱ πνῶές τοὺς, ὄλο καὶ πῖὸ δυνατότερες

αρχίζουνε πιά να επιδρούνε σωστικά στη μοῦχλα και τη σαπίλα του σύγχρονου πολιτισμοῦ. Ἄξιος συχαρητήριων ὁ κ. Βάλσας γιὰ τὸ θάρρος τῆς γνώμης του. Μᾶς τὴ διατυπώνει ὀρθά-κοφτά. «Ὁλη ἡ ζῆση τοῦ θυμοῦ ἄς ξεθυμάνει (κυριολεκτικά) σὲ κρύα περιφρόνηση, κ' ἔτσι ἀντὶς νὰ κακοπαθήσῃ ὁ γνωστικός ἄνθρωπος καταστρέφοντας τὰ αἴμοσφαίριά του, νὰ κερδίσει ὑγεία γελώντας, ἐπειδὴς ἡ περιφρόνηση ποῦ γεννᾷ τὴν εἰρωνεία, εἶναι τὸ γέλιο τῆς ψυχῆς». Ἡ σάτυρά του ζηματιστὴ δικαιολογᾷ στὴν ἐντέλεια τὸ μέσο ποῦ μεταχειρίστηκε γιὰ νὰ φτάσει τὸ σκοπὸ του, τὴν κοροϊδία δηλαδή, ἀντὶς τὴ σοβαρὴ φιλοσοφία. Τὶ ἄλλο ἔκανε στὴν ἀρχαιότη ὁ Ἀριστοφάνης και στὰ νεώτερα χρόνια ὁ θεῖος Μολιέρος; Μὰ τὴν πίστη μου περισσότερο μπορεῖ νὰ ὠφελήσει ἕνας Μολιέρος μὲ τὴ ζηματιστὴ σάτυρά του παρὰ ἕνας Ρουσσὼ ἢ ἕνας Μᾶς Νορντάου μὲ τὶς σκοτεινὲς φιλοσοφικὲς θεωρίες τους. Στὶς 40 σελίδες τοῦ βιβλίου τοῦ Βάλσα ἀνεβάζεται στὴ σκηνὴ ἕνα ὑπουργικὸ Συβούλιο. Ἐννιά ἀξιοπρεπέστατοι κυβερνήτες συνεδριάζουνε και πελαγοδρομόντας σὰν φευγάτα ἀπὸ παραγάδι νεροκολόκυθα, ζητᾶνε νὰ βροῦνε βάρκα γιὰ νὰ βγοῦνε στὴ στεριά.

Ὁ Καρατσουτσούλης, ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ ἔχει καταδικαστεῖ σὲ θάνατο ἀπὸ δικαστικὴ πλάνη, ἐνῶ πραγματικὰ εἶναι ἀθῶος. Ὁ ἄνθρωπος ἔχοντας πεποιθήση στὴν ἀθωότη του, κ' ἀκόμη ἔχοντας ἠθικὲς ἀρχές, ποῦ τὶς στηρίζει στὴν ἰδέα τῆς ἀλήθειας, μένει μὲ Σωκρατικὴ ἀγαθότητα στὴ φυλακὴ του και προσμένει τὴ λαμητόμο. Μὰ ὡς νὰ ἔχτελεστεῖ ἡ ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου ὁ λαμὸς του ἔχει παχύνει τόσο πολὺ, ποῦ δὲ χωράει στὴ λαμητόμο. Ἐτσι ἡ ἀπόφαση μένει ἀνεχτέλεστη. Διέξοδο δὲν ὑπάρχει. Ὁ τρόπος τῆς ἐχτέλεσης ἔχει ὀριστεῖ ἀπὸ τὴν ἀπόφαση, «διὰ τῆς λαμητόμου» κ' ἡ λαμητόμος εἶναι φτιαγμένη ἀπὸ ὀρισμένο νόμο και μὲ ὀρισμένους διάστατες. Τὸ ζήτημα λοιπὸν αὐτὸ ἀπασχολεῖ τὸ «Αὐτοκρατορικὸν ὑπουργικὸν Συβούλιον». Ἡ ὑπόθεση ὅλη ἀπλώνεται σὲ διάλογο, ὅπου ἡ συζήτηση τῶν ὑπουργῶν φτάνει ἀπὸ τὸ «ἄκρον ἄκρον» τῆς βλακειᾶς και τῆς ἀγραμματοσύνης στὸ «ἄκρον ἄκρον» τῆς φρίκης και τοῦ Σαῦλωκισμοῦ. Κάθε ὑπουργὸς κάνει και μιὰ πρόταση γιὰ διέξοδο. Ἡ πρόταση συζητιέται και ἀπορρίφεται. Τέλος συμφωνᾶνε γὰ παρακαλέσουνε (!) τὸν Καρατσουτσούλη νὰ ὑπογράψῃ αἴτηση γιὰ Βασιλικὴ χάρη, κάτι ποῦ εἶχε ἀρνηθεῖ νὰ κάμει ὡς τὰ τώρα. Καὶ γιὰ νὰ τὸν καταφέρουνε ἀποφασίζουνε νὰ τοῦ ποῦνε ψέματα πῶς σκοπεύουνε νὰ καταργήσουνε τὴ θανατικὴ ποινὴ ἀπὸ φιλανθρωπισμο. Ἐτσι θὰ τὸν πείθανε, γκίζοντας τὶς ψυχικὲς του ἀδυναμίες. Ἡ σκηνὴ τελιώνει μ' ἕνα ἐξυπνοτατο σκηνικὸ παιγνίδι. Ὁ ὑποβολέας πετιέται ἀπὸ τὸ κουτί του και διακόπτογτας τὸν κ. Πρωθυπουργὸ ποῦ προσφωνεῖ σὲ στίχους σατυρικοὺς τὸ ἀκροατήριον, φωνάζει στοὺς μηχανικούς:

— Κατεβιάστε τὴ σκηνή, βρὲ ἀδερφέ! αὐτὸς ὁ χαμένος μὲ τὶς παλάβρες του θάρρεψε πῶς βρῖσκεται στὴ Βουλὴ!... Μπορεῖ ὡς αὔριο τὸ πρωῖ νὰ μὴ σωπάσει! Ὁ κόσμος βιάζεται νὰ φύγει!

Πολλὰ θάχει νὰ προσφέρει στὴν Τέχνη και στὴν Κοινωνία ἀκόμη ὁ κ. Βάλσας ἐξακολουθώντας νὰ δουλεύει τὸ εἶδος αὐτὸ τὸ τόσο ὥραιο και διδακτικὸ. Τέτιο πρέπει νὰ γὰναι τὸ θέατρο ὄχι σκέτη διασκόπηση πρὸ παντὸς σκοπιό, ὅπως κ' ἡ Τέχνη γενικά. Ἡ ὥραία διδασκαλία ὠφελεῖ περισσότερο ἀπὸ τὴ σοφί, ποῦ σκοτίζει και κουράζει.

Και μιὰ παρατήρηση. Ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου εἶναι τέτοια, ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ δώσει ὑτὰ χέρια τοῦ συγγραφέα ἕνα ἀκόμη γερὸ ὄπλο γιὰ κο-

ροϊδία. Θέλω νὰ πῶ γιὰ τὴ γλωσσικὴ φόρμα τοῦ διαλόγου ποῦ γιὰ νάτανε πιὸ ταιριασμένη στὴν περίσταση, θάπρεπε νάχη μέσα ὅλους ἐκείνους τοὺς γλωσσικοὺς σολισμοὺς τῆς ἐπίσημης γλώσσας. Ἐνῶ, ὅπως εἶναι, σὲ καλοδουλεμένη Δημοτικὴ ἀδικὰ κάπως τὸ σύνολο τοῦ ἔργου, ποῦ ἐξαίρεση ἀποτελοῦνε μόνο τὰ μέρη του ποῦ ἀφορᾶνε τὴ σύνταξη ἐπίσημων ἐγγράφων ἢ ἐπίσημες προσφωνήσεις, ἀρκετὰ σατυρισμένα μὲ τὴ καθαρευουσιάνικη γλώσσά τους.

Θὰ μοῦ λέγατε ἴσως πῶς ὁ διάλογος εἶναι σ' ὅλες τὶς τάξεις καθιερωμένος πιά ἀπὸ συνήθεια στὴ Δημοτικὴ. Ναι, ὅμως ὄχι και ὁ διάλογος σὲ περιστάσεις σὰν και τοῦ Ὑπουργικοῦ Συβουλίου ποῦ σατυρίζει ὁ κ. Βάλσας. Διάλογοι γιὰ ὑπηρεσιακὲς ὑποθέσεις και μάλιστα μεταξὺ προσώπων ἐπιστήμων ἔχουνε πάντα τὴ φόρμα τραγελάφου μετοξὺ καθαρεύουσας και Δημοτικῆς τόσο στὶς λέξεις ὅσο και στὸς τύπους. Δὲ θέλω μ' αὐτὸ νὰ κατηγορήσω ἔλλειψη στὸ ἔργο, γιὰ τὴ ἰδέα του εἶναι πιὸ γενικὴ και ἡ ὑπόθεσή του δὲν ἐνδιαφέρει μόνο τὸ Ρωμαίικο, ποῦ μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἀσφαλῶς, ὁ συγγραφέας ἔκρινε καλὸ νὰ περιοριστεῖ σκέττα στὴ σάτυρα τῆς ὑπόθεσης ἀφήνοντας κατὰ μέρος τὸ γλωσσικὸ, ὅπως παραπάνω εἶπα, ὄπλο. Ἄλλως τε ὁ συγγραφέας εἶναι ἀρκετὰ δυνατὸς σὲ σατυρικὰ ὄπλα, ὥστε ὅ,τι παρατηρῶ νὰ μὴ νομιστεῖ ἐλάττωμα συγγραφικὸ ἀλλὰ πιότερο προσωπικὴ μου γνώμη.

Σαλονίκη

ΝΙΚΟΣ ΣΩΤΗΣ

ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗ — Πρωτοβρόχια. — Ἐκδοση περιοδικοῦ «Ἐσπερος» Σύρα 1923 Ἀρχ. 8.

Ὁ κ. Βελ. Φρέρης παρουσιάζεται μὲ τὸ πρῶτο του κίβλας βιβλίον, σὰν τὸν τεχνίτη ποῦ ξαίρει καλὰ τὸ δρόμο του ποῦ θ' ἀκολουθήσει. Αὐτὸ παίζει ἕνα σπονδαιότατο ρόλο. Ὑπάρχουν ἀκόμη στὸν τόπο μας ἄνθρωποι ποῦ θεωροῦνται φιλόλογοι χωρὶς νὰ ξαίρουν και αὐτοὶ, τὶ κατευθύνσεις ἔχει ἡ ψυχὴ τους. Αὐτὴ τὴν ἐπίγνωση ποῦ εἶναι μιὰ ἀξία γιὰ τὴν εἶναι ἀξία σὲναν ποῦ γράφει, νὰ σταθεροποιηθεῖ, νὰ κατασταλάξει, θὰ τὴ βροῦμε ἀρκετὰ προηγουμένη στὸ νεκρὸ διηγηματογράφον. Ὁ κ. Φρέρης ἀπλούστατα εἶναι κομμουνιστὴς και ἀρνητὴς τῶν προλήψεων γενικῶς ποῦ ἄρρασαν στὴ ζωὴ μας ἡ θρησκεία, ἡ κοινωνία, νεκρὰ ἢ ζῶν. Ὁ κ. Φρέρης στὸ εἶδος αὐτὸ ἔχει ἐπιτυχία ἀρκετὴ και δίνει σημεῖα μεγάλων ἐλπίδων γιὰ ἀρτιώτερα ἀκόμη ἔργα. Ἄν θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ βρεῖ στὸν κ. Φρέρη συγγραφικὸ ἐλάττωμα αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ βρεῖ στὴ φόρμα, στὴν ἐξωτερίκεψη, ἂν και μᾶς φαίνεται ἀρκετὰ καλὰ και αὐτὴ στὴ θέση της. Μὰ ἕνας ὀπαιτητικὸς ἀναγνώστης και κομμάτι κακόβουλος θὰ τοῦ τὸ καταλογίσει. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως ποῦχει ἀκέρια δική του και τίμια τὴ σκέψη του, θὰ βρεῖ στὰ διηγήματα τοῦ κ. Φρέρη μιὰ ἐξαιρετικὴ μελέτὴ τῆς ζωῆς, ἕνα ὄμοιο ἐνσάρκωμα τῶν ἐπαγαστατικῶν ἰδεῶν, ἕνα ἀμείλιχτο σφυρὶ τῶν προλήψεων ἰσοροπημένον ὡς τὸ guarda e passa, ἕνα ψυχολογικὸ ἀναμέτρομα τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν και μιὰ ἀτομικὴ ἀτμόσφαιρα περιβάλλοντος. Ὁ κ. Φρέρης ἔχει δικὸ του τρόπο γραφῆς, ἀφήγησης, ἐξωτερίκεψης. Δὲ μᾶς ξαφνιαίνει μὲ φανταχτερὲς εἰκόνες και μὲ ψεύτικα στολίδια τοῦ λόγου, οὔτε μὲ λυρικὲς ἐξαφροσύνες. Μᾶς παρουσιάζει ἀπλούστατα τὴ ζωὴ ὅπως εἶναι, ὅπως τὴ βλέπουμε, ὅπως τὴν ἀκοῦμε, ὅπως τὴ νιώθουμε, ὅπως τὴ ζοῦμε. Ἐνας λεπτὸς ἠδονισμὸς ποῦ βρῆσκειται στὸ διηγημά του, «Ὅταν προστάζει ἡ φύση» ἔρχεται νὰ μᾶς πει πῶς ὁ κ. Φρέρης δὲν εἶναι μονοκόμματος καλλιτέχνης, δὲν ἀφιερώνεται σὲ

κάτι τι και να στρέφει περιφρονητικά στ' άλλα τη ράχη του και την περιφρόνησή του, την άγνοια ακόμη της ύπαρξής τους. Θάπουνε ήδιδεολογία θέλει σκλάβους. Αυτό είναι μια άνισοροπία. Στην τέχνη δεν υπάρχουν παρά αληθινές εξωτερικές των αισθηματικών κόσμων της καρδιάς και του πνεύματος. Η ιδέα ώρισμένων κατευθύνσεων πώς πρέπει να δοθούν στην τέχνη είναι ένας αδύνατος όρος. Η τέχνη δεν είναι πολιτεία, ούτε σαπίλα κοινωνική, ούτε πρόληψη. Είναι θεός. Στους θεούς όρους δε βάζουν. Γιαυτό και το βιβλίο αυτό του κ. Β. Φρέση έχει μεγαλύτερη αξία για το λόγο πώς σέβεται πρώτα απ' όλα την τέχνη και έπειτα την ιδεολογία που ακολουθεί όχι ως καλλιτέχνης, παρά ως άτομο που θέλει να καλητερέψει τις συνθήκες της ζωής του.

Χίος

ΑΝΤΡΕΑΣ ΛΟΪΖΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ Η ΕΚΑΤΟΣΤΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΟΔΟΠΟΡΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ. Τεύχος άναμνηστικό που περιγράφει τους πανηγυρικούς λόγους που ειπωθήκαν στην έκδοσή του συνδέσμου έκδρομικών Αθηνών. Έκδοση πολυτελείας στολισμένη με πολλές εικόνες καμμένες από τις έκδρομές.

ΒΕΛ. ΦΤΕΡΗ «Πρωτοβόρια» διηγήματα σειρά πρώτη. Έκδοση περιοδικού «Εσπερος» Σύρα. Ότόμος δραχ. 8.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ Τόμος 10 (1922) αρ. 1-4. Περιέχει μελέτες Τέλλου Άγρα, Δ. Α. Γληνού, Χ. Θεοδορίδη, Γερ. Σπαταλά, Μ. Παπαμαύρου, Σ. Κακούρου, βιβλιοκρισίες, βιβλιογραφίες κ. ά. Το δελτίο πρέπει να το παρακολουθούν όλοι οι φίλοι και ιδιαίτερα οι δημοδιδάσκαλοι.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΡΟΥΣΣΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ

Στη δυναμοποιητική δημιουργία τους οι προλετάριοι ποιητές της Ρουσίας (άν και δε βγήκανε όλοι τους μεσ' απ' το στρατιωτικό καλούπι της σοβιετικής κριτικής] πλέξανε και παρουσίασαν στη φιλολογία και στην ποίηση έργα σπάνιας όμορφιάς. Δεν πρέπει να ναι κανείς άπαραίτητα όρθόδοξος του Μαξισμού για να τα έπιοξιμάση ή όταν δεν είνε να τ' άποδοξιμάση. Όπου κι' άν βρίζεται ή όμορφιά—όταν ή όμορφιά αυτή είνε ή φωτόλουστη πηγή ενός «άληθινού» ταλέντου και δεν είνε μια άφηρημάδα, αλλά μια πραγματικότητα, παντού και πάντοτε ξεπερνάει τις κοινωνιολογικές αντίληψεις και προτιμήσεις. Ό ποιητής Μιχαήλ Γερασίμωβ τραγουδεί και λέει στο τραγούδι του :

Όλα δικά μας θά γενούνε
κι' όλα σε μās θά μαθεψτούνε
Στό Μάη, π' όλα τα λουλούδινα χρυσάφια άνθοϋν
κι' οι ψυχές μας σ' άνοιξιάτικο μεθύσι κολυμβούν
και στοϋ νεόχτιστου μουσείου τις οικοδομές
— μέτρο, δεν έχουν οι υπερήφανές μας οι όρμες—
(Είμαστε μείς : ό WAGNER ό VINTCHI, κι' ό Τσιτσιάν)
ένα θόλο θά χτίσουμε σαν το MONT BLANC
Και στοϋ MICHEL ANGELLO τα κρύσταλλα τα μαρμαρένια
και σ' όλα τα χαρίσματα του Παρθασού τα μαγεμένα
την όρμή μας-τραγουδάει αιώνια-ό πλάστης με γλυκό σκοπό
που έτρεχε στις φλέβες μας σαν το ύγρο ρευστό
Ξαναβαφτίσαμεν έμεεις την κάθε ιδέα μες στο μόσκο
και τη λιχνίσαμε σε κούνιες λουλουδένιες.

Στῆς Ίουδαίας δὲν εἶμασταν καὶ μεῖς τὸν τόπο
ὅταν μᾶς μάθησε ὁ Χριστὸς «νὰ ἀγαπήσετε»
Ἐμεῖς τοῦ Παρθενῶνα στήσαμε τὸ στυλο
καὶ τῶν γιγάντων ἀκόμα πυραμίδων
κι' ὅλων τῶν ναῶν, τῶν τεμπλῶν καὶ τῶν Πανθῶν
κι' ἔμεῖς κομματιάσαμε τὸ γρανίτη τῶν ὀρέων.

Και θαρραλέο, όρημνικά που σκιρτά ή καρδιά του καθένα, σα φανταγμένο παλιό κάρι ζωντανά και καλοχειρισμένα, ό Ήλιά Σαντόβιεφ, σ' ένα είδος άναμάρτητης πολυτέλειας, ύπόσχεται :

Με οβελτάδα θά σωριάσουμε
έπιτυχίες και θά τρανιάξουμε
μετ' αλέτρι της άδελφοσύνης
—της κολεχίτβας νοημοσύνης—
τή γῆς τῆ γεατή θά σκάψουμε

θά τῆ λισκέψουμε, θά τῆ ρημάξουμε
κι' ὅλους θά τους θαμπώση ή μανία
γιὰ τῆ θαματοργό μας JOWERIA
ποῦν' απ' τὸν παράδεισο θαματοργώτερη
κι' ἀπὸ τὸν ἥλιο ἀκόμα πιὸ μορφώτερη.

Και πέρνοντας τις ένθουσιώδικες έφεύρες σαν άληθινή που πραγματοποιείται πραγματικότητα βλέπει πώς :

Διαδέχονται οι θρόνοι των προδρόμων
των μελλούμενων αίωνων
των ποιητών και συγγραφέων
και προλετάριων μορφωμένων.
Σε μάζες τους στελναν' σε μιλιούνια
σε έφεδρείες, σε ταμπούρια'
είνε οι λεγεώνες:

Στις ταβέρνες και στις τρώγλες,
στις φάμπρικες ποιοδηλιάζουν μανιασμένα
στά προάστεια τα καπνισμένα,
στά συνεργεία και έργαστήρια,
και στα άνήλιαγα κλωστήρια,
στά σκοτεινά τα μεταλλωρυχεία,
στούς ύπόνομους και άλατορυχεία,
στά συντάγματα που όργώνουν τούς άγρους «Τῆ Δημοκρατία των Σοβιετέ»

στά βαλόρια, κι' άκόμα: στους στρατούς,
τούς στελνανε: σί συνοικίες
τά χωριά κι' οι πολιτείες
και σα γίγαντες σπάσαν εκείνοι,
την άλυσίδα, τὸ ζυγο, τὴν ύποδουλοσύνη
και κηρύξαν τὸ δικό τους έβανγγέλιο τ' άγνο,
τό φωτεινό, τὸ φτερωτό τὸ πρᾶσ τὸ ήχητικό:
«Σοβιέτ και λευτεριά»

κι' ή δύναμη ὄλη: ή Ἔργατιά...
και ζωγραφήσανε στο ιστορικό πανί
όπου αίμάτινοι άποσπαργανώνονται άγνοι
με τῆς ποίησης τὸ πιόμορφο λουλούδι
τὸ πιὸ άγνό κι' ιδανικό τραγούδι,
που δεν ύπαρχε στὸν κόσμο τὸν καλῆ ποτέ
στά συντάγματα που όργώνουν τούς άγρους «Τῆ Δημοκρατία των Σοβιετέ»

Παραθέτουμε τὸ καλὸ τὸ Συνεργείο—δηλαδή τὸ άστικό—ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ Μ. Γερασίμωβ και παρακάτω τὸ καινούργιο τὸ σοβιετικὸ τοῦ Σαντόβιεφ.

Οι κρηπίδες τοῦ συνεργείου είνε μαύρες
και τῶν εργατῶν οι μάζες σκυθρωπές
σκεπασμένα τα ταβάνια πὸ ἀράχνες
και σου πνίγουνε τῆ βλέψη σου οι κακνιές
Οι σπινθήρες που βγαίνουν απ' τα φουγάρα
φτάνουν ως άπάνω στ' άστρα.
Σοννέτο πένθιμο: ὁ ήχος τῶν ὀπλων μοιάζει
και πλάγι του — σα φέρετρο τὸ χυτοσίδερο σωριάζει.
Είνε κελιά, τα συνεργεία, σιδερένια
και τα σελέπια: νεαροί με δύναμη άτσάλεια.
Είνε φούργοι π' άγάθουν—οι κάλπες—
οι καρδιές τῶν εργατῶν μαζί κι' οι στάχτες—

Να και τὸ σημερινὸ τὸ συνεργείο, τὸ σοβιετικὸ απ' τὴν ποίηση τοῦ Ηλιά Σαντοβιέφ.

«Σήμερα μόνο όσφράνθηκα,
σήμερα μόνο αιστάνθηκα
που ή κάθε μέρα μας στα συνεργεία
είνε μια πολυθόρυβη γιορτή - καρναβαλιού.
Κάθε μέρα προσκαλοῦνται τα ζευγάρια με σειρά
την όρισμένη ὄρα, με τραγούδια γελαστά.
Οι συνδετημόνες, σα μεγάλη μέρα, είνε στολισμένοι
πὸ, πὸ, άντήρηση, χορός, τραγούδι—πὸς κουφαίνει,

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΕΜΜ. Β. ΜΑΝΟΣ

Στοᾶ Χατζή Ὀσμὰν ἀριθ. 51—ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΑΗΛ

Στοᾶ Λομβάρδου ἀριθ. 5 Θεσ)νίκη

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΝΙΚΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

Πασᾶς Ὀριεντᾶλ ἀριθ. 32 Θεσ)νίκη

ΕΜΠΟΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Μὰξ Χάρδεν 10 Θεσ)νίκη

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΙΔΩΝ ΑΛΑΝΤΟΠΟΙΕΙΑΣ

ΚΩΣΤ. ΠΑΡΑΣΧΑΚΗ

Ὀδὸς Ἐθνικῆς Ἀμύνης ἀριθ. 2 Θεσ)νίκη

ΟΛΑ ΤΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΣΑΣ ΕΙΔΗ λάμπες, ἠλεκτρικά, σίδερα, μοτέρ
διαφόρων δυνάμεων, ἠλεκτρικά ὄρολόγια κ.λπ.

**ΣΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΠΑΤΑΠΑΤΙΟΥ ΚΑΙ ΛΩΤΣΟΠΟΥΛΟΥ**

Στοᾶ Χατζή Ὀσμὰν Θεσ)νίκη